

บทที่ 3

ผลการวิจัย

ผลของการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของจังหวัดนครปฐม

ตอนที่ 2 ประวัติความเป็นมาและบทบาทของคนไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดนครปฐม

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของจังหวัดนครปฐม

นครปฐมเป็นอู่อารยธรรมสำคัญ ที่มีประวัติความเป็นมายาวนานในแผ่นดินสุวรรณภูมิ จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ กล่าวว่า เมืองนครปฐมแต่เดิมตั้งอยู่ริมทะเลเป็นเมืองเก่าแก่มีความเจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่สมัยสุวรรณภูมิและเป็นราชธานีสำคัญในสมัยทวารวดี ในยุคนั้น นครปฐมเป็นแหล่งเผยแพร่อารยธรรมจากประเทศอินเดีย ซึ่งรวมทั้งพุทธศาสนา นครปฐมจึงเป็นศูนย์กลางของความเจริญ มีชนชาติต่าง ๆ อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่เป็นจำนวนมาก ต่อมาได้เกิดความแห้งแล้งขึ้นในเมืองนครปฐม เพราะกระแสน้ำที่ไหลผ่านตัวเมืองเปลี่ยนเส้นทาง ประชาชนจึงอพยพไปตั้งหลักแหล่งอยู่ริมน้ำและสร้างเมืองใหม่ขึ้นชื่อ “นครชัยศรี” หรือ “ศรีวิชัย” นครปฐมจึงกลายเป็นเมืองร้างมาเป็นเวลาหลายร้อยปี จนกระทั่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขณะที่ยังทรงผนวชอยู่ได้ขุดคลองไปพบพระปฐมเจดีย์และทรงเห็นว่าเป็นเจดีย์องค์ใหญ่ไม่มีที่ไหนเทียบเท่าครั้งเมื่อได้ทรงครองราชย์จึงโปรดฯ ให้ก่อเจดีย์แบบลังกาครอบเจดีย์เดิมไว้ ทรงปฏิสังขรณ์สิ่งต่างๆ ในบริเวณองค์พระปฐมเจดีย์ให้มีสภาพดีและโปรดฯ ให้ขุดคลองเจดีย์บูชา เพื่อให้การคมนาคมสะดวกขึ้น ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เริ่มก่อสร้างทางรถไฟสายใต้มายังเมืองนครปฐม แต่ตอนนั้นเมืองนครปฐมยังเป็นป่ารกอยู่ พระองค์จึงโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายเมืองจากตำบลท่านา อำเภอเมืองนครชัยศรี มาตั้งที่บริเวณพระปฐมเจดีย์เหมือนเช่นครั้งสมัยโบราณ (แผ่นดินพบนะนำจังหวัดนครปฐม)

ต่อมาในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดฯ ให้สร้างพระราชวังสนามจันทร์ เป็นที่เสด็จแปรพระราชฐาน และโปรดฯ ให้ตัดถนนเพิ่มขึ้นอีกหลายสาย รวมถึงสร้างสะพานใหญ่ข้ามคลองเจดีย์บูชา และโปรดฯ ให้เปลี่ยนชื่อจากเมือง “นครชัยศรี” เป็น “นครปฐม” สืบต่อมาจนตราប់เท่าทุกวันนี้

ที่ตั้ง สภาพภูมิประเทศ และสภาพภูมิอากาศ

ที่ตั้ง

จังหวัดนครปฐมเป็นจังหวัดหนึ่งในพื้นที่เขตปริมณฑลตั้งอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำท่าจีน ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งในเขตที่ราบลุ่มภาคกลาง มีพื้นที่ 2,168.327 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,355,204 ไร่ มีขนาดพื้นที่เป็นลำดับที่ 62 ของประเทศ ตัวจังหวัดนครปฐมอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ทางถนนเพชรเกษมประมาณ 56 กิโลเมตร หรือตามเส้นทางพระบรมราชชนนี (ถนนปิ่นเกล้า-นครชัยศรี) 51 กิโลเมตร (ละแวกเส้นทางรถไฟ 62 กิโลเมตร โดยมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี และอำเภอสลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ทิศตะวันออก	ติดอำเภอไทรน้อย อำเภอบางกรวย อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี อำเภอสลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และอำเภอบางใหญ่ กรุงเทพมหานคร
ทิศใต้	ติดอำเภอบ้านแพ้ว อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร และอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
ทิศตะวันตก	ติดอำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธาราม อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี และอำเภอพนมทวน อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี

สภาพภูมิประเทศ

พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดนครปฐมเป็นที่ราบ ไม่มีภูเขาและป่าไม้ มีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่านผ่านจากทิศเหนือลงสู่ทิศใต้ พื้นที่ทางตอนเหนือและทางตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่เป็นที่ดอน ส่วนพื้นที่ทางตอนกลางของจังหวัดเป็นที่ราบลุ่มมีที่ดอนกระจ่ายเป็นแห่งๆ สำหรับพื้นที่ด้านตะวันออกเฉียงใต้เป็นที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำท่าจีน มีคลองธรรมชาติและคลองข่อยที่ขุดขึ้นเป็นจำนวนมากเพื่อการเกษตรและคมนาคม

สภาพภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไปของจังหวัดนครปฐม อยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุมมีฝนตกชุกในฤดูฝน ในขณะที่ฤดูหนาวอากาศไม่หนาวจัด ส่วนในฤดูร้อนอากาศค่อนข้างร้อน โดยเฉลี่ยในปีหนึ่งๆ มีฝนตกประมาณ 98 วัน และวัดปริมาณน้ำฝนได้ 1,030.1 มิลลิเมตร โดยฝนตกชุกมากในเดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคม จังหวัดนครปฐมมีอุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปีประมาณ 27.8 องศาเซลเซียส (สถานีอากาศเกษตรกำแพงแสน กรมอุตุนิยมวิทยา, 2537)

การที่จังหวัดนครปฐม มีสภาพพื้นที่เป็นที่ลุ่ม มีน้ำอุดมสมบูรณ์ ตลอดจนสภาพอากาศที่ค่อนข้างเหมาะสมต่อการเพาะปลูก ทำให้เอื้ออำนวยที่จะเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตร เพื่อป้อนเข้าสู่กรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียงได้เป็นอย่างดี

ประชากรและความหนาแน่น

ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของประชากรในจังหวัดนครปฐม มีลักษณะสัมพันธ์กับแนวทางเดินของแม่น้ำท่าคลอง ตลอดจนถนนสายหลักที่ผ่านจังหวัด ชุมชนเก่าดั้งเดิมอยู่บริเวณริมแม่น้ำท่าจีนและคลองธรรมชาติที่เป็นแหล่งทรัพยากรน้ำที่สำคัญ สำหรับการตั้งถิ่นฐานของชุมชนใหม่ จะขนานไปกับแนวถนนปิ่นเกล้า-นครชัยศรี และถนนเพชรเกษม จนถึงเขตอำเภอเมืองนครปฐม

อำเภอบางเลนเป็นเขตการปกครองที่มีเนื้อที่ใหญ่ที่สุด ประมาณ 586.836 ตารางกิโลเมตร รองลงมาคือ อำเภอเมืองนครปฐม (417.440 ตารางกิโลเมตร) อำเภอกำแพงแสน (405.019 ตารางกิโลเมตร) อำเภอนครชัยศรี (260.011 ตารางกิโลเมตร) อำเภอสสามพราน (249.347 ตารางกิโลเมตร) อำเภอดอนตูม (171.354 ตารางกิโลเมตร) และกิ่งอำเภอพุทธมณฑลเป็นเขตการปกครองที่มีเนื้อที่น้อยที่สุด คือ มีเพียง 76.380 ตารางกิโลเมตร (ที่ทำการปกครองจังหวัดนครปฐม, 2537)

อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบความหนาแน่นของประชากรจำแนกตามราชอาณาจักรระหว่างปี พ.ศ.2532 ถึง พ.ศ.2537 จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า อำเภอเมืองนครปฐมเป็นอำเภอที่มีประชากรอยู่หนาแน่นมากที่สุด โดยความหนาแน่นของประชากรในเขตเทศบาลเมืองนครปฐม สูงกว่าความหนาแน่นของประชากรที่หักอาศัยนอกเขตเทศบาล เหตุผลที่ประชากรส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในเขตเทศบาลเมืองนั้น เนื่องจากเขตเทศบาลเมืองเป็นศูนย์รวมของความเจริญทุกด้าน

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและความหนาแน่นของประชากร เป็นรายอำเภอ พ.ศ.2532-2537

อำเภอ-กิ่งอำเภอ	2532		2533		2534		2535		2536		2537	
	ประชากร	ความหนาแน่น / ตร.กม.	ประชากร	ความหนาแน่น / ตร.กม.	ประชากร	ความหนาแน่น / ตร.กม.	ประชากร	ความหนาแน่น / ตร.กม.	ประชากร	ความหนาแน่น / ตร.กม.	ประชากร	ความหนาแน่น / ตร.กม.
รวมยศ	655,557	302.33	661,253	304.96	671,256	309.57	680,748	313.95	689,522	318.00	697,168	321.52
เมืองนครปฐม	233,417	559.16	235,755	564.76	236,242	565.93	236,110	565.61	237,374	568.64	239,757	574.35
ไทรยง	45,631	8,637.33	46,787	8,861.17	46,437	8,749.89	86,358	4,350.53	89,283	4,497.88	90,032	4,535.62
นวกาเขตตาก	187,786	455.62	188,968	458.48	189,805	460.51	149,752	376.65	148,091	372.47	149,725	376.58
กำแพงแสน	103,491	255.52	104,405	257.78	106,729	263.52	107,852	266.29	109,594	270.59	111,173	274.49
ดอนตูม	37,157	216.84	37,367	218.07	38,215	223.02	39,099	228.18	39,843	232.52	40,135	234.22
นครชัยศรี	96,720	287.37	97,414	289.64	84,655	325.58	85,952	330.49	87,185	337.74	88,298	339.59
บางเลน	81,991	139.24	82,123	139.48	82,853	104.71	85,440	145.10	86,631	147.12	87,126	147.96
สามพราน	102,781	412.20	104,176	417.80	107,631	431.65	110,733	444.09	112,658	451.81	113,916	456.86
กิ่งอ.พุทธเมธะ	-	-	-	-	14,931	195.64	15,582	204.17	16,237	212.75	16,763	219.64

ที่มา: 1. ที่ทำการปกครองจังหวัดนครปฐม

2. สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ไม่ว่าจะเป็นศูนย์กลางของการบริหารราชการ ศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ การศึกษาและสังคม ฯลฯ ถึงแม้จะปรากฏว่าในปี พ.ศ.2535 ความหนาแน่นของประชากรในเขตเทศบาลเมืองจะลดลงมากกว่าครั้งแต่มีได้หมายความว่าประชากรในเขตเทศบาลเมืองย้ายออกมากผิดปกติ การลดลงของความหนาแน่นของประชากรในเขตเทศบาลเมืองมีสาเหตุมาจากการขยายเขตเทศบาลเมืองออกไปในบริเวณรอบนอก ทำให้พื้นที่ของเทศบาลมีเพิ่มมากขึ้น

ปี พ.ศ.2532 ถึงปี พ.ศ. 2537 ความหนาแน่นของประชากรในทุกอำเภอมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นตลอด ไม่มีอำเภอใดเลยที่ความหนาแน่นของประชากรลดลง ทั้งนี้สืบเนื่องจากสาเหตุ 2 ประการคือ การเกิดของประชากรที่เพิ่มสูงขึ้น และการย้ายถิ่นเข้าของประชากรที่สูงกว่าการย้ายถิ่นออก ในกรณีที่ประชากรเพิ่มสูงขึ้นนี้ จึงน่าจะมีสาเหตุมาจากการย้ายถิ่นเข้ามาสูงกว่าการเพิ่มขึ้นอันเนื่องจากการเกิด ทั้งนี้เพราะจังหวัดนครปฐมเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีประสิทธิผลสำเร็จในการวางแผนครอบครัวและการลดอัตราการเจริญพันธุ์ ตัวเลขจากสำมะโนประชากรแสดงว่า จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อสตรีที่เคยสมรสอายุ 15 ปี ขึ้นไป ลดลงจากประมาณ 3.9 ในปี พ.ศ.2523 เป็น 3.0 ในปี พ.ศ.2533 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, สำนักงานกฤษฎามนตรี : 2523,2533) และการที่ความหนาแน่นของประชากรในทุกอำเภอของจังหวัดนครปฐมเพิ่มสูงขึ้นนี้ ส่วนหนึ่งสะท้อนให้เห็นว่าจังหวัดนครปฐม เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพในการพัฒนาอันข้างสูง จึงเป็นแหล่งดึงดูดให้ประชากรในเขตจังหวัดอื่นๆ ย้ายเข้ามาพักอาศัยมากขึ้น โดยอำเภอที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูง อันได้แก่ อำเภอสมาหาราน อำเภอนครชัยศรี และอำเภอกำแพงแสน พบว่ามีประชากรพักอาศัยอยู่หนาแน่นมากกว่าอำเภออื่น (บริษัทเสนาอินเตอร์เนชั่นแนลซีวิลอปรอเนอส์จำกัด, 2537)

การขยายตัวของประชากรในจังหวัดนครปฐม เนื่องจากการย้ายถิ่นเข้าของแรงงานต่างจังหวัดเข้ามาทำงานในโรงงาน และกรรมช้เข้ามาหาที่อยู่อาศัยรายรอบกรุงเทพมหานคร ทำให้เกิดปัญหาทางด้านความสามารถในการจัดระบบสาธารณูปโภคไว้กับประชาชนที่อพยพเข้ามา

สภาพเศรษฐกิจทั่วไป

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา การทำไร่ การทำสวนผลไม้และการเลี้ยงสัตว์ จากข้อมูลของสำนักงานเกษตรจังหวัดนครปฐมปีการเพาะปลูก 2536/2537 จะเห็นว่าพื้นที่ทั้งดินของจังหวัด 1,355,204 ไร่ แบ่งเป็นที่นาถึง 424,916 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 31.3 พื้นที่ปลูกพืชไร่ 192,286 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 14.2 พื้นที่ปลูกผลไม้ชนิดอื่น 147,715 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 10.9 พื้นที่ปลูกผัก 56,390 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 4.2 พื้นที่ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ 12,538 ไร่ คิดเป็น

ร้อยละ 0.9 พื้นที่เกษตรอื่นๆ 78,542 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 5.8 และพื้นที่อื่นๆ 442,817 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 32.7 แต่อย่างไรก็ตาม ความเจริญทางด้านธุรกิจอุตสาหกรรมและการขยายตัวของเขตเมืองได้ทำให้บริเวณพื้นที่ที่ใช้เพื่อการเกษตรและความสำคัญของการเกษตรลดลง

จากสถิติของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในปี พ.ศ.2536 จังหวัดนครปฐมมีผลิตภัณฑ์รวมของจังหวัด (GPP) ราคาประจำปี 32,227.237 ล้านบาท มูลค่ารวมผลิตภัณฑ์เฉลี่ยต่อบุคคล (Per Capita GPP) 51,162 บาท และสาขาการผลิตที่ทำรายได้ให้แก่จังหวัดมากที่สุด คือ สาขาการอุตสาหกรรม มีมูลค่าการผลิต 12,556.455 ล้านบาท (ร้อยละ 36.68 ของมูลค่าทั้งหมด) รองลงมาคือ สาขาการค้าส่งและค้าปลีก มีมูลค่าจำนวน 4,783.375 ล้านบาท (ร้อยละ 13.98) และสาขาเกษตรกรรม จำนวน 4,667.817 ล้านบาท (ร้อยละ 14.48)

จังหวัดนครปฐมเป็นจังหวัดเดียวในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่มีโครงสร้างผังพาการเกษตรกรรมอยู่นอก โดยมีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์รวมในสาขาเกษตรกรรมร้อยละ 14.48 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์รวมของจังหวัด ประชากรของจังหวัดนครปฐมมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 80,978 บาทต่อคนต่อปี เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้เฉลี่ยของประชากรในประเทศ 54,544 บาทต่อคนต่อปี จะเห็นได้ว่ารายได้เฉลี่ยของประชากรในจังหวัดนครปฐมต่อคนต่อปี มากกว่ารายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีของประชากรในประเทศ อย่างไรก็ตามรายได้เฉลี่ยของประชากรต่อคนต่อปีของจังหวัดนครปฐมจัดอยู่ในลำดับที่ 10 ของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2537)

ในด้านการอุตสาหกรรม จังหวัดนครปฐมมีสถานประกอบการอุตสาหกรรมทั้งหมด 1,632 แห่ง คิดเป็นเงินลงทุนรวม 24,047,450 ล้านบาท มีการจ้างงานทั้งสิ้น 71,846 คน และมีสถานประกอบการธุรกิจที่จดทะเบียน จำนวน 13,621 ราย (สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนครปฐม, 2537)

การเปลี่ยนแปลงลักษณะการประกอบอาชีพของประชากรในจังหวัดนครปฐม โดยเปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ.2533 และ พ.ศ.2537 จำแนกตามหมวดอาชีพ (ตารางที่ 2) พบว่า สัดส่วนของประชากรของจังหวัดที่ประกอบอาชีพเกษตรกร ชาวประมง ผู้ล่าสัตว์ คนตัดถนน ชักลากไม้ ผู้ทำงานเหมืองแร่ ผู้ค้าขายย่อยหิน และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง ลดลงจาก 185,405 คน เหลือ 118,267 คน แต่อาชีพเกี่ยวกับการค้าปลีกเพิ่มขึ้นจาก 44,504 คน เป็น 52,432 คน ในช่วงเวลาเดียวกัน สถิติที่น่าสนใจก็คือ สัดส่วนของประชากรที่ประกอบอาชีพช่างหรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิตหรือกรรมกรเพิ่มขึ้นถึงเกือบ 1 เท่าตัว โดยเพิ่มจาก 82,168 คน เป็น 130,766 คน

ตารางที่ 2 ประชากรอายุ 13 ปีขึ้นไปที่มีงานทำในรอบปี พ.ศ.2533 และรอบที่ 1 (กุมภาพันธ์)
พ.ศ.2537 จำแนกตามหมวดอาชีพ

หมวดอาชีพ	พ.ศ.2533 ¹	พ.ศ.2537 ²
รวมยอด	369,476	363,744
ผู้ปฏิบัติงานที่ใช้วิชาชีพ วิชาการ และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง	15,449	11,837
ผู้ปฏิบัติงานบริหาร ข้าราชการ และการจัดดำเนินการ	5,404	6,804
ผู้ปฏิบัติงานอาชีพเสมียน	10,195	11,883
ผู้ปฏิบัติงานอาชีพเกี่ยวกับการค้า	44,504	52,432
เกษตรกร ชาวประมง ผู้ล่าสัตว์ คนตัดถนน ชักลากไม้ และผู้ ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง	185,405	118,267
ผู้ทำงานเหมืองแร่ ผู้ค่อข่อยหิน และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง		
ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการขนส่งและคมนาคม	11,933	16,591
ช่างหรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิตและกรรมกร ซึ่งมีได้ จำแนกไว้ในหมวดอื่น	82,168	130,766
ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริการ การกีฬา และการเล่นต่างๆ	13,368	15,165
คนงานซึ่งมิได้จำแนกไว้ในหมวดอื่น	1,050	-

ที่มา : ¹ สำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ.2533 สำนักงานสถิติแห่งชาติ
² รายงานผลการสำรวจแรงงาน (รอบที่ 1) กุมภาพันธ์ 2537 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

การที่อาชีพด้านช่างหรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิตหรือกรรมกรเพิ่มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในช่วงเวลานี้ ย่อมสะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบของเศรษฐกิจในจังหวัดนครปฐมได้เปลี่ยนแปลงไปจากชุมชนเกษตรกรรมมาเป็นชุมชนอุตสาหกรรมที่ต้องการผู้ประกอบการทางด้านช่างการผลิตและกรรมกร ข้อสังเกตที่เห็นได้ชัดเกี่ยวกับพัฒนาการของอุตสาหกรรมอีกประการหนึ่งคือสัดส่วนของแรงงานที่อยู่ในกระบวนการผลิตทางด้านอุตสาหกรรม ซึ่งเคยมีสัดส่วนในเขตเมืองสูงกว่าในเขตชนบท ได้เปลี่ยนแปลงเป็นสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันระหว่างเขตเมืองและเขตชนบท แสดงให้เห็นว่าการประกอบการทางด้านอุตสาหกรรม ซึ่งจัดตั้งอยู่ภายในเขตเมืองได้เริ่มกระจายไปสู่เขตชนบทของจังหวัดนครปฐมแล้ว

โครงสร้างเศรษฐกิจที่สำคัญ

จังหวัดนครปฐมเป็นจังหวัดที่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่ดี กล่าวคือ มีทรัพยากรธรรมชาติที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งผลิตทางด้านเกษตรที่สำคัญและมีตำแหน่งที่ตั้งที่เหมาะสมในทางการค้า พาณิชยกรรม ตลอดจนมีอาณาเขตติดต่อกับกรุงเทพมหานคร และถูกจัดอยู่ในภาคกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ดังนั้น เศรษฐกิจของจังหวัดนครปฐมจึงเจริญเติบโตและขยายตัวอย่างต่อเนื่อง มูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดได้เพิ่มสูงขึ้นจาก 9,778 ล้านบาท ในสิ้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (ปี พ.ศ.2525) เป็น 14,659 ล้านบาท เมื่อสิ้นแผนพัฒนาฯฉบับที่ 5 (ปี พ.ศ. 2529) และได้เติบโตอย่างรวดเร็วในช่วงปลายแผนพัฒนาฯฉบับที่ 6 (ปี พ.ศ.2534) และสิ้นแผนพัฒนาฯฉบับที่ 7 โดยมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดได้เพิ่มสูงขึ้นเป็น 28,858 ล้านบาท และ 32,554 ล้านบาท ตามลำดับ ส่งผลให้รายได้ต่อหัวของประชากรในจังหวัดนครปฐมเพิ่มขึ้นจาก 16,890 บาทต่อคนต่อปี ในปี 2525 เป็น 26,961 บาทต่อคนต่อปี ในปี 2530 และเป็น 50,707 บาทต่อคนต่อปี ในปี 2535 (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ผลิตภัณฑ์จังหวัด ผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อประชากรและจำนวนประชากรจังหวัดนครปฐม

รายการ	ปี 2525	ปี 2529	ปี 2530	ปี 2534	ปี 2535 ^ป	ปี 2536 ^ป
	จำนวน/มูลค่า	จำนวน/มูลค่า	จำนวน/มูลค่า	จำนวน/มูลค่า	จำนวน/มูลค่า	จำนวน/มูลค่า
ผลิตภัณฑ์จังหวัด (ล้านบาท)	9,778	14,659	16,419	28,858	32,554	34,227
ผลิตภัณฑ์จังหวัด ต่อประชากร (บาท)	16,890	24,109	29,961	45,879	50,707	51,162

^ป : ตัวเลขเบื้องต้น (ชั่วคราว)

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำหรับสาขาเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดนครปฐม ได้แก่ อุตสาหกรรม การค้าส่งและค้าปลีก และเกษตรกรรม ซึ่งให้ผลผลิตแก่จังหวัดคิดเป็นมูลค่ากว่าร้อยละ 60 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัด เป็นที่น่าสังเกตว่าสาขาการเกษตรซึ่งเคยมีความสำคัญสูงสุดในฐานะสาขาเศรษฐกิจนำที่มีมูลค่าผลผลิตเป็นอันดับหนึ่งของจังหวัดมาโดยตลอด มีแนวโน้มลดลงและสูญเสียความเป็นสาขาเศรษฐกิจนำให้แก่สาขาอุตสาหกรรมในช่วงปลายแผนพัฒนาฯฉบับที่ 5 (ปีพ.ศ. 2528) ขณะเดียวกัน จะเห็นได้ว่าสาขาการค้าส่งและค้าปลีก มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ทำให้สาขาเกษตรกรรมตก

ไปเป็นลำดับที่ 3 ในปีพ.ศ.2536 ซึ่งทั้งหมดนี้ชี้ให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดนครปฐมที่เกษตรกรรมหรือเป็นสังคมเกษตรไปเป็นอุตสาหกรรม และการค้าส่งและค้าปลีก (ตารางที่ 4)

นอกจากนี้ยังคาดหมายว่าความสำคัญในส่วนบริการ อันได้แก่ การเงิน การธนาคาร ประกันภัย และธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ที่อยู่อาศัยและบริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวจะเป็นส่วนเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อจังหวัดมากยิ่งขึ้น อันเนื่องมาจากภาพโดยรวมของเศรษฐกิจของประเทศและการที่จังหวัดมีอาณาเขตติดต่อกับกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 4 ผลสัมฤทธิ์จังหวัดตามราชอาณาจักรประจำปี จังหวัดนครปฐม

หน่วย : ล้านบาท

รายการ	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5		แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6			แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7			
	2525	2527	2529	2530	2532	2533	2534	2535 ^P	2536 ^P
เกษตรกรรม	2,809	2,958	3,481	3,528	5,182	4,192	5,528	5,854	4,668
เหมืองแร่และขุดหิน	95	34	81	77	126	164	209	236	163
อุตสาหกรรม	1,881	2,280	4,086	5,011	6,419	7,913	9,976	11,287	12,556
การก่อสร้าง	336	456	471	675	497	678	813	677	816
ไฟฟ้าและประปา	326	322	484	585	787	870	1,094	1,432	1,758
คมนาคมขนส่ง	487	420	970	1,015	1,588	1,615	1,630	1,902	1,873
ค้าส่งและค้าปลีก	1,703	1,669	1,987	2,290	3,172	3,621	4,019	4,359	4,783
การธนาคาร ประกันภัยและธุรกิจอสังหาริมทรัพย์	254	319	437	514	936	1,329	1,117	1,809	1,998
ที่อยู่อาศัย	412	483	588	619	760	840	913	943	1,084
บริหารราชการและการป้องกันประเทศ	460	518	576	594	728	861	1,037	1,224	1,388
การบริการ	1,019	1,166	1,496	1,567	1,896	2,224	2,518	2,832	3,139
ผลิตภัณฑ์จังหวัด	9,778	10,627	14,659	16,419	22,094	24,312	28,858	32,554	34,227
ผลิตภัณฑ์จังหวัดเฉลี่ยต่อบุคคล (บาท)	16,890	18,104	24,109	26,961	36,221	39,151	45,879	50,707	51,162

^P : ตัวเลขเบื้องต้น (ชั่วคราว)

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

1) สาขาการเกษตร

แม้ว่าในปัจจุบันสาขาเกษตรกรรมจะไม่ได้เป็นสาขาเศรษฐกิจนำของจังหวัดนครปฐมเหมือนในอดีตแล้ว อีกทั้งยังมีแนวโน้มลดความสำคัญลงมาก็ตาม แต่สาขาเกษตรกรรมก็ยังเป็นสาขาเศรษฐกิจที่มีสำคัญต่อจังหวัดนครปฐมอยู่

สำหรับกิจกรรมการเกษตรที่มีความสำคัญ ได้แก่ การเพาะปลูกพืชต่างๆ เช่น ข้าว อ้อย ผลไม้ ไม้ดอก การเลี้ยงสัตว์ และอื่นๆ โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ในจังหวัดนครปฐมยังคงทำนาเป็นอาชีพหลัก การทำนาในพื้นที่จังหวัดนครปฐมส่วนใหญ่เป็นข้าวเจ้าราคา สำหรับผลผลิตข้าวเฉลี่ยต่อไร่ของจังหวัดนครปฐมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง คือเกือบสองเท่าของผลผลิตต่อไร่ของประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากความอุดมสมบูรณ์ของดินและน้ำชลประทาน นอกจากการทำนาแล้วยังมีการปลูกพืชไร่ด้วย พืชไร่ที่มีการเพาะปลูกมากในจังหวัดนครปฐม คือ อ้อย โดยเนื้อที่เพาะปลูกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น สำหรับการผลิตไม้ผลนั้นจังหวัดนครปฐมเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีชื่อเสียงในการผลิตไม้ผลมาก ไม้ผลที่น่าสนใจมาสู่จังหวัดนครปฐม คือ ส้มโอ ซึ่งปลูกมากบริเวณอำเภอสามพราน และอัมพอนครชัยศรี

ถึงกระนั้นก็ตามกิจกรรมในสาขาเกษตรกรรมที่มีชื่อมากของจังหวัดนครปฐมก็คือ การเลี้ยงปลุกัดหัว ไม่ว่าจะเป็นการเลี้ยงไก่ การเลี้ยงเป็ด การเลี้ยงสุกร (ตารางที่ 5) อย่างไรก็ตามสัตว์ที่มีความสำคัญและสร้างชื่อเสียงสูงสุดแก่จังหวัดนครปฐม ได้แก่ สุกร โดยมีการเลี้ยงอย่างหนาแน่นในเขตอำเภอเมือง (ตารางที่ 6) ซึ่งถือได้ว่าเป็นแหล่งผลิตและแหล่งวิชาการการผลิตที่สำคัญของประเทศ แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าบทบาทในการควบคุมกลไกราคาและการพัฒนากิจกรรมอย่างต่อเนื่องยังไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร ทำให้เกิดปัญหาต่อตัวผู้เลี้ยงสุกรหลายประการ รวมทั้งปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่มีความสำคัญ

สำหรับแนวโน้มการขยายการผลิตและสถานการณ์ด้านการตลาดของกิจกรรมในสาขาเกษตรกรรมสรุปได้ตามตารางที่ 7

ตารางที่ 5 จำนวนปลูกล้วย จำนวนตามชนิดของปลูกล้วย พ.ศ.2531-2536

ชนิดของปลูกล้วย	2531	2532	2533	2534	2535	2536
โค	46,825	51,632	46,880	55,035	61,744	67,569
กระปือ	1,134	1,727	1,168	942	1,264	1,007
แพะ	1,899	2,886	4,975	562	567	917
แกะ	11,442	13,364	8,571	4,451	2,449	3,905
สุกร	922,810	1,224,970	1,660,550	2,171,149	1,430,800	1,312,000
ม้า	397	448	65	50	69	70
ช้าง	17	30	30	23	30	30
เป็ด	478,832	1,437,401	1,895,610	2,106,348	2,289,220	2,352,660
ไก่	5,086,400	4,641,450	4,188,645	4,464,964	4,644,610	5,084,820
ห่าน	18,005	20,465	20,700	20,278	81,670	13,875
รวม	6,567,761	7,394,373	7,827,014	8,823,802	8,512,423	8,904,422

ที่มา :สำนักงานปลูกล้วยจังหวัดนครปฐม

ตารางที่ 6 จำนวนปลูกล้วย จำนวนตามชนิดของปลูกล้วยเป็นรายอำเภอ พ.ศ.2537

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	2537					
	โค	กระปือ	เป็ด	ไก่	ห่าน	สุกร
เมืองนครปฐม	13,188	43	478,334	836,115	-	1,136,469
กำแพงแสน	27,794	341	16,468	73,111	437	98,135
ดอนตูม	3,913	30	64,265	335,493	-	22,411
นครชัยศรี	9,100	698	200,000	2,000,000	-	6,800
บางเลน	5,220	45	1,730,000	92,500	3,000	12,500
สามพราน	1,580	14	2,335	23,500	10,000	106,197
กิ่งอำเภอพุทธมณฑล	368	-	43,000	30,500	75	680
รวม	61,063	1,171	2,534,402	3,391,219	13,512	1,383,192

ที่มา :สำนักงานปลูกล้วยจังหวัดนครปฐม

ตารางที่ 7 สรุปแนวโน้มการขยายการผลิตและสถานการณ์ด้านการตลาดของสาขาเกษตรกรรม

สาขาเกษตรกรรม	แนวโน้มการขยายการผลิต	โอกาสด้านการตลาด
ข้าว	ลดลง	ดีมาก
อ้อย (โรงงาน)	เพิ่มขึ้น	ส่งโรงงานโดยตรง
สับปะรด	ลดลง	ดีมาก
มะม่วง	เพิ่มขึ้น	ปานกลาง
ฝรั่ง	เพิ่มขึ้น	ปานกลาง
มะพร้าว	เพิ่มขึ้น	ปานกลาง
องุ่น	ลดลง	ปานกลาง
กล้วยไม้	เพิ่มขึ้น	ดีมาก
หน่อไม้ฝรั่ง	เพิ่มขึ้น	ดีมาก
ถั่วฝักยาว	เพิ่มขึ้น	ดีมาก
ข้าวโพดฝักอ่อน	เพิ่มขึ้น	ดีมาก
โถ	เพิ่มขึ้น	ดีมาก
สุคร	ลดลง	ปานกลาง
เป็ด	เพิ่มขึ้น	ปานกลาง
ไก่	เพิ่มขึ้น	ปานกลาง
ปลา	ลดลง	ปานกลาง
กุ้ง	ลดลง	ปานกลาง

ที่มา : โครงการศึกษาและจัดทำแผนลงทุนจังหวัดนครปฐม,
บริษัทเสนาอินเตอร์เนชั่นแนลลิวออปเมนท์ จำกัด, 2537

2) สาขาอุตสาหกรรม

จากมูลค่ารวมผลิตภัณฑ์จังหวัด (GPP) ในช่วงที่ผ่านมา พบว่าแนวโน้มการผลิตในภาคอุตสาหกรรมมีสัดส่วนที่เพิ่มสูงขึ้น จากปีพ.ศ.2525 ประมาณ 2,000 ล้านบาท มาเป็นกว่า 10,000 ล้านบาท ในปี พ.ศ.2535 แสดงให้เห็นว่าสาขานี้ทวีความสำคัญต่อภาคเศรษฐกิจของจังหวัดอย่างมาก จากข้อมูลของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนครปฐม (ตารางที่ 8) ได้แสดงสถิติจำนวนสถานประกอบการอุตสาหกรรม ในระหว่างปี 2533-2537 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 8 จำนวนและอัตราการเพิ่มสถานประกอบการอุตสาหกรรม ในระหว่างปี 2533-2537

ปี	จำนวนโรงงาน ¹	อัตราการเพิ่ม(%)
2533	1,023	N.A.
2534	1,137	11.14
2535	1,338	17.67
2536	1,484	10.91
2537	1,632	9.97

ที่มา : ¹ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนครปฐม

จะเห็นได้ว่าจำนวนสถานประกอบการอุตสาหกรรมในจังหวัดนครปฐมภายหลังจากปี พ.ศ.2533 ได้เพิ่มขึ้นจากจำนวน 1,023 โรงงาน ในปี 2533 เป็น 1,632 โรงงาน ในปี 2537 จำนวนสถานประกอบการอุตสาหกรรม เงินทุน และคนงาน เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายอำเภอ ดังแสดงในตารางที่ 9 จะเห็นได้ว่า ปี 2533 - ปี 2537 จำนวนโรงงานทั้งหมดในจังหวัดประมาณร้อยละ 75 ตั้งอยู่ในอำเภอสามพราน และอำเภอเมืองนครปฐม สำหรับอำเภออื่น ๆ มีจำนวนโรงงานน้อยกว่าสองอำเภอข้างต้นมาก เช่น อำเภอนครชัยศรี อำเภอกำแพงแสน และอำเภอบางเลน อำเภอที่มีจำนวนโรงงานตั้งอยู่น้อยที่สุด คือ กิ่งอำเภอกุทรณเจด

เหตุผลที่จำนวน โรงงานตั้งอยู่ที่อำเภอสามพรานมากที่สุดนั้น เนื่องจากอำเภอสามพรานเป็นอำเภอที่มีอาณาเขตติดต่อกับกรุงเทพมหานครและสมุทรสาคร โดยมีถนนเพชรเกษมเป็นเส้นทางคมนาคมหลัก ทำให้โรงงานที่ไม่สามารถตั้งได้ในเขตกรุงเทพมหานคร เนื่องจากที่ดินมีราคาแพงและเหตุอื่นๆ ขยับขยายมาตั้งที่อำเภอสามพรานแทน ส่วนอำเภอเมืองนครปฐมนั้น เนื่องจากอยู่ห่างไกลจากกรุงเทพมหานครมากกว่าอำเภอสามพราน จึงมีจำนวนโรงงานน้อยกว่า แต่ก็ยังมีจำนวนที่มากกว่าอำเภออื่นๆ ที่เหลือ อันอาจจะเป็นเนื่องจากอำเภอเมืองมีความสะดวกสบายของสาธารณูปโภค และสาธารณูปการที่เอื้ออำนวยกับการประกอบกิจการ โรงงานมากกว่าอำเภออื่น

ในปี 2535 (จากตารางที่ 10) จังหวัดนครปฐมมีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมทั้งสิ้น 1,632 โรงงาน มียอดเงินลงทุนทั้งสิ้น 24,047 ล้านบาท และมีการจ้างงานสูงถึง 71,846 คน จะเห็นได้ว่าจำนวนเงินลงทุนโดยเฉลี่ยต่อโรงงานของจังหวัดนครปฐม เท่ากับ 14,735 ล้านบาท และใช้คนงานโดยเฉลี่ย 44 คนต่อโรงงาน นั่นแสดงว่าโดยเฉลี่ยแล้วโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดนครปฐมเป็นโรงงานขนาดกลางหรือขนาดเล็กที่ใช้คนงานและเงินลงทุนไม่สูงนักและเมื่อพิจารณารายละเอียด

ตารางที่ 9 จำนวนสถานประกอบการอุตสาหกรรม เงินทุน ผลงานเป็นรายภาค พ.ศ.2533-2537

อันดับถึงอันดับ	2533				2534				2535				2536				2537			
	จำนวน โรงงาน	จำนวนเงินทุน (ล้านบาท)	จำนวน คนงาน	จำนวน โรงงาน	จำนวนเงินทุน (ล้านบาท)	จำนวน คนงาน	จำนวน โรงงาน	จำนวนเงินทุน (ล้านบาท)	จำนวน คนงาน	จำนวน โรงงาน	จำนวนเงินทุน (ล้านบาท)	จำนวน คนงาน	จำนวน โรงงาน	จำนวนเงินทุน (ล้านบาท)	จำนวน คนงาน	จำนวน โรงงาน	จำนวนเงินทุน (ล้านบาท)	จำนวน คนงาน		
รวมยอด	1,023	13,274.598	48,118	1,143	16,484.750	52,639	1,338	19,742.797	62,191	1,484	21,448.923	66,202	1,632	24,047.450	71,846	1,632	24,047.450	71,846		
เมืองนครปฐม	356	1,787.786	4,384	370	1,804.060	6,579	408	2,143.203	7,879	429	2,463.629	8,249	460	2,642.149	8,685	460	2,642.149	8,685		
กำแพงแสน	50	71.634	261	64	142.173	548	76	196.433	704	84	273.983	950	92	382.433	1,253	92	382.433	1,253		
ดอนตูม	21	121.430	386	24	136.600	434	26	140.800	485	30	167.600	529	33	432.600	998	33	432.600	998		
นครชัยศรี	85	2,276.665	3,043	109	4,586.719	4,625	140	5,705.968	5,925	158	5,849.238	6,409	171	6,189.124	6,768	171	6,189.124	6,768		
บางเลน	54	1,672.605	1,777	59	1,754.700	1,899	71	1,865.740	2,230	79	1,985.954	2,426	80	2,003.654	2,555	80	2,003.654	2,555		
สามพราน	457	7,344.458	38,267	511	7,688.403	38,426	608	9,606.708	44,769	695	10,624.574	47,440	785	12,298.845	51,378	785	12,298.845	51,378		
กิ่งอำเภอพุทธมณฑล	-	-	-	6	72.095	128	9	83.945	199	9	83.945	199	11	98.645	209	11	98.645	209		

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนครปฐม

ตารางที่ 10 จำนวนเงินลงทุนและจำนวนคนงานต่อโรงงานเป็นรายอำเภอในปี พ.ศ.2537

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	2537				
	จำนวนโรงงาน	จำนวนเงินทุน (ล้านบาท)	จำนวนคนงาน	จำนวนเงินทุน/ โรงงาน(ล้านบาท)	จำนวนคน งาน/โรงงาน
รวมยอด	1,484	21,448.923	66,202	14.735	44
เมืองนครปฐม	429	2,463.629	8,249	5.744	18.9
กำแพงแสน	84	273.983	950	4.157	13.6
ดอนตูม	30	167.600	529	13.109	30.2
นครชัยศรี	158	5,849.238	6,409	36.194	39.6
บางเลน	79	1,985.954	2,426	25.046	31.9
สามพราน	695	10,624.574	47,440	15.667	65.4
กิ่งอำเภอ	9	83.945	199	8.968	19
พุทธมณฑล					

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนครปฐม

เป็นอำเภอแล้ว จะเห็นได้ว่าโรงงานอุตสาหกรรมในอำเภอนครชัยศรี บางเลน และสามพราน เป็นโรงงานที่มีการลงทุนและการจ้างงานสูง กล่าวคือ ด้านการลงทุนโรงงานในอำเภอนครชัยศรีใช้เงินลงทุนคือโรงงานสูงที่สุดถึง 36.194 ล้านบาท/โรงงาน รองลงไป ได้แก่ อำเภอบางเลน 25.046 ล้านบาท/โรงงาน อำเภอสามพราน 15.667 ล้านบาท/โรงงาน เป็นที่น่าสังเกตว่าการลงทุนในเขตอำเภอเมืองนครปฐมเป็นการลงทุนที่ใช้ทุนน้อยเพียง 5.744 ล้านบาท/โรงงาน และการลงทุนในเขตอำเภอกำแพงแสนน้อยที่สุดเพียง 4.157 ล้านบาทต่อโรงงานเท่านั้น

โรงงานอุตสาหกรรมในอำเภอสามพรานมีการจ้างงานหรือใช้แรงงานสูงที่สุดถึง 65.4 คน/โรงงาน รองลงไป ได้แก่ อำเภอนครชัยศรี 39.6 คน/โรงงาน และอำเภอบางเลน 31.9 คน/โรงงาน อำเภอที่โรงงานอุตสาหกรรมใช้คนงานน้อยที่สุด ได้แก่ อำเภอกำแพงแสน ใช้คนงานเพียง 13.6 คน/โรงงานเท่านั้น

โดยภาพรวมแล้วอุตสาหกรรมในจังหวัดนครปฐมมีอยู่หลายประเภทปะปนกัน จากตารางที่ 11 ปี 2537 อุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ วิศวกร โลหะ อิเล็กทรอนิกส์ และบริการ ร้อยละ 24.26 การผลิตสิ่งทอ สิ่งถักและเครื่องแต่งกายร้อยละ 13.6 และการผลิตอาหาร

ตารางที่ 11 จำนวนสถานประกอบการอุตสาหกรรม เงินทุนและแรงงาน จำแนกตามประเภท อุตสาหกรรม พ.ศ.2537

ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนโรงงาน		จำนวนเงินทุน (ล้านบาท)			จำนวนแรงงาน		
	รวม	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ	ต่อ โรงงาน	รวม	ร้อยละ	ต่อ โรงงาน
รวมทุกประเภท	1,632	100.0	24,047.450	100.00	15	71,846	100.00	44.023
การสีข้าว	150	9.19	373.106	1.55	2	891	1.24	5.940
การผลิตอาหารและเครื่องดื่ม	222	13.60	4,382.826	18.23	20	12,637	17.59	56.923
การผลิตสิ่งทอ สิ่งถักและเครื่องแต่งกาย	225	13.79	8,657.344	36.00	38	22,054	30.70	98.018
การผลิต ไม้ และผลิตภัณฑ์ไม้	185	11.34	1,127.411	4.69	6	4,069	5.66	21.995
การผลิตวัสดุก่อสร้าง	106	6.50	1,143.900	4.76	11	4,850	6.75	45.755
ผลิตภัณฑ์พลาสติกและยาง	125	7.66	1,776.052	7.39	14	15,522	7.69	44.176
วิศวกรรม โลหะ อีเลคทรอนิกส์และ- บริการ	396	24.26	3,425.676	14.25	9	9,596	13.36	24.232
การผลิตยาและเคมีภัณฑ์	46	2.82	903.844	3.76	20	1,799	2.50	39.109
อุตสาหกรรมการผลิตอื่น ๆ	177	10.85	2,257.291	9.39	13	10,428	14.51	58.915

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนครปฐม

และเครื่องดื่ม ร้อยละ 13.60 ตามลำดับ อุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนน้อยที่สุด คือ การผลิตยาและเคมีภัณฑ์ มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 2.82 ของจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมทั้งหมดของจังหวัดเท่านั้น

โดยอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนการลงทุนมากที่สุด คือ การผลิตสิ่งทอ สิ่งถักและเครื่องแต่งกาย ซึ่งมีสัดส่วนการลงทุนสูงถึงร้อยละ 36.0 ของการลงทุนทั้งหมดของจังหวัด สำหรับอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ นั้น มีสัดส่วนของเงินลงทุนต่ำกว่าร้อยละ 20 ทั้งสิ้น ในแง่ของการจ้างงานจะเห็นได้ว่าอุตสาหกรรมการผลิตสิ่งทอ สิ่งถักและเครื่องแต่งกาย นอกจากจะใช้เงินลงทุนสูง เมื่อเทียบกับอุตสาหกรรมอื่นในจังหวัด ยังมีการจ้างงานสูงอีกด้วย กล่าวคือ มีสัดส่วนการจ้างงานสูงถึงร้อยละ 30.70 ตามมาด้วยอุตสาหกรรมการผลิตอาหารและเครื่องดื่ม ร้อยละ 17.59 และวิศวกรรม โลหะ อีเลคทรอนิกส์และบริการ ร้อยละ 13.36 ตามลำดับ มีข้อน่าสังเกตว่า อุตสาหกรรมการสีข้าว ซึ่งมีจำนวนโรงงานเป็นสัดส่วนร้อยละ 9.19 ของจำนวนโรงงานทั้งหมด กลับมีสัดส่วนการลงทุนและการจ้างงานที่ต่ำมาก คือ ร้อยละ 2.0 และ ร้อยละ 1.24 ตามลำดับ

แสดงให้เห็นว่าอุตสาหกรรมนี้เป็นอุตสาหกรรมที่ใช้เงินลงทุนไม่มากนักและมีการจ้างงานน้อยกว่าอุตสาหกรรมอื่น โดยเฉลี่ยแล้วโรงงานแต่ละโรงงานของจังหวัดนครปฐมจะใช้เงินลงทุนประมาณ 14.735 ล้านบาท และมีการจ้างงาน 44 คนต่อโรงงาน

3) การค้า-พาณิชย์และบริการ

เขตการค้าพาณิชย์กรรมของจังหวัดนครปฐมจะตั้งอยู่ในเขตที่มีการคมนาคมขนส่งสะดวก คือ ในท้องที่อำเภอเมืองนครปฐม อำเภอสามพราน อำเภอนครชัยศรี และอำเภอบางเลน จากตารางที่ 12 พบว่าจำนวนผู้จดทะเบียนประกอบการค้าธุรกิจ ใน พ.ศ.2537 จะเป็นการจดทะเบียนในเขตอำเภอเมืองถึง 4,906 ราย คิดเป็นร้อยละ 36.02 ของทั้งหมด ในขณะที่กิ่งอำเภอพุทธมณฑลจะมีการจดทะเบียนประกอบการค้าเพียง 116 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.85

สำหรับการขยายตัวของการประกอบการธุรกิจการค้าในจังหวัดนครปฐมนั้น จากตารางที่ 13 พบว่า จำนวนผู้จดทะเบียนประกอบการค้าในจังหวัดนครปฐมตั้งแต่ปี 2529 จนถึงปี 2537 มีการขยายตัวที่ค่อนข้างต่ำ ซึ่งจะสอดคล้องกับสภาพทางการเงินของจังหวัด ตามตารางที่ 14

จังหวัดนครปฐมเป็นศูนย์กลางทางการค้าส่งและค้าปลีกมาโดยตลอด จะเห็นได้จากตัวเลขมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดสาขาการค้าส่งและค้าปลีกในปี พ.ศ.2525 มีมูลค่าถึง 1,900 ล้านบาท โดยในปี พ.ศ.2533 มูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดสาขาการค้าส่งและค้าปลีกได้เพิ่มขึ้นเป็น 3,600 ล้านบาท และเป็น 4,700 ล้านบาท ในปี พ.ศ.2536 แสดงให้เห็นว่า แนวโน้มในสาขาดังกล่าวมีทิศทางที่เพิ่มขึ้น

ตารางที่ 12 จำนวนผู้จดทะเบียนประกอบธุรกิจการค้าที่คงอยู่ จำแนกตามประเภทการ
จดทะเบียนเป็นรายอำเภอ พ.ศ.2537

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	รวม	ทะเบียนพาณิชย์	นิติบุคคล			
			รวม	บริษัทจำกัด	ห้างหุ้นส่วนจำกัด	ห้างหุ้นส่วนสามัญ
รวมยอด	13,621	11,072	2,549	1,500	1,030	19
เมืองนครปฐม	4,906	3,734	1,172	635	527	10
กำแพงแสน	1,101	993	108	50	58	-
ดอนตูม	207	167	40	23	17	-
นครชัยศรี	1,719	1,416	303	225	75	3
บางเลน	1,742	1,638	104	44	58	2
สามพราน	3,830	3,059	717	488	279	4
กิ่งอำเภอ-พุทธมณฑล	116	65	51	35	16	-

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดนครปฐม

ตารางที่ 13 จำนวนผู้จดทะเบียนประกอบธุรกิจการค้าที่คงอยู่ จำแนกตามประเภทการจดทะเบียน พ.ศ.2529-2537

ปี	รวม	ทะเบียนพาณิชย์	นิติบุคคล			
			รวม	บริษัทจำกัด	ห้างหุ้นส่วนจำกัด	ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล
2529	8,166	7,433	733	196	518	19
2530	8,442	7,589	853	349	486	18
2531	9,105	8,117	988	439	532	17
2532	9,608	8,423	1,185	580	587	18
2533	10,120	8,766	1,354	691	645	18
2534	10,687	9,103	1,584	848	718	18
2535	11,384	9,520	1,864	1,034	812	18
2536	12,570	10,414	2,156	1,233	904	19
2537	13,621	11,072	2,549	1,500	1,030	19

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดนครปฐม

ตารางที่ 14 จำนวนเงินฝากและเงินต้นซื้อของธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2529-2537

ปี	จำนวน ล้านล้านบาท	จำนวนเงินฝาก					จำนวนเงินให้สินเชื่อ				
		รวม	เงินฝาก กระแสรายวัน	เงินฝาก ประจำ	เงินฝาก ออมทรัพย์	เงินฝาก อื่นๆ	รวม	เงินเบิก เกินบัญชี	เงินให้กู้ยืม	ตั๋วเงิน	
2529	29	7,418,215	143,689	5,949,669	1,778,122	1,735	4,030,356	1,932,776	1,640,130	457,450	
2530	29	8,477,876	160,632	5,770,953	2,545,718	574	4,220,204	1,979,473	1,751,839	488,892	
2531	31	10,320,430	190,553	7,230,182	2,898,406	1,289	5,785,491	2,750,178	2,398,490	636,823	
2532	32	13,629,699	280,676	9,198,602	4,148,498	1,493	7,892,556	3,397,978	3,449,607	1,044,971	
2533	33	16,551,275	283,303	13,540,669	4,724,912	2,393	11,483,482	4,875,952	5,265,243	1,242,287	
2534	39	21,421,521	272,069	16,627,240	4,518,738	3,474	13,550,897	6,223,195	6,130,500	1,197,202	
2535	41	25,636,027	389,199	19,785,035	5,463,060	713	16,568,374	7,675,601	7,258,611	1,434,906	
2536	45	30,250,809	425,519	23,104,719	6,706,232	14,339	20,211,113	9,281,541	8,889,974	2,039,598	
2537	47	34,921,252	588,331	26,628,632	7,703,788	501	26,400,292	11,263,008	12,359,786	2,777,498	

ที่มา : ฝ่ายกำกับและตรวจตราธนาคารพาณิชย์ ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตอนที่ 2 ประวัติความเป็นมาและบทบาทของคนไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดนครปฐม

ความสัมพันธ์ระหว่างไทย - จีน

ก่อนสมัยสุโขทัย

มีผู้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนเป็นจำนวนมาก จากเอกสารหลักฐานต่างๆ พบว่า ไทยและจีนมีความสัมพันธ์กันมาเป็นระยะเวลานานนับแต่สมัยฟูนัน ตามเอกสารโบราณของจีนได้พูดถึงความสัมพันธ์ระหว่างไทย - จีน เกี่ยวกับดินแดนไทยไว้ครอบคลุมระยะเวลาถึง 2,000 ปี โดยมีบันทึกถึงอาณาจักรหรือรัฐที่เราไม่รู้จัก แต่ตำแหน่งแหล่งที่น่าจะอยู่ในดินแดนไทยปัจจุบัน เช่น ในสมัยราชวงศ์ฮั่น (ก่อน ค.ศ.206 - ค.ศ.220) หนังสืออันชู ได้บันทึกว่าราชวงศ์ฮั่นได้ส่งทูตเดินทางจากกวางตุ้ง 40 วัน จะถึงรัฐฯหนึ่ง เรียกว่า คูหยวน ซึ่งนักวิชาการได้วิเคราะห์แล้วว่าน่าจะเป็นอาณาจักรประเทศไทยบริเวณอ่าวไทยทางภูมิภาคตะวันตกหรือภาคใต้ ต่อมาในยุคสามก๊ก (ค.ศ.220 - 280) สมัยซุนกวง มีการส่งทูตชื่อ จูอิงและคังไท่ มาแหลมทอง ซึ่งเมื่อกลับไปแล้วได้เล่าถึงสุหนาน ในบันทึกสุหนานมีพาดพิงไปถึงรัฐ "จินหลิน" ซึ่งแปลว่า สุวรรณภูมิด้วย แต่ทางจีนไม่มีบันทึกรายละเอียดมากนัก เพราะถ้าไม่ใช่เรื่องเกี่ยวกับจีนโดยตรงการบันทึกจะไม่สมบูรณ์ เมื่อถึงราชวงศ์ซุย (ค.ศ.581 - 618) ซึ่งห่างประมาณ 1,300 ปีย้อนหลัง ก็มีบันทึกถึงรัฐเซอตู ซึ่งถ้าดูระยะทางตามภูมิศาสตร์แล้วน่าจะอยู่บริเวณภาคใต้ของประเทศไทย ต่อมาในสมัยราชวงศ์ซ่ง (ค.ศ.960 - 1279) หรือเรียกตามเสียงเต๋อจิวว่า ราชวงศ์ซ้อง ได้พูดถึงเรื่องของหลอพู หรือละโว้ และเงินหรีฟู่ว ในสมัยราชวงศ์ซี่ยวน (ค.ศ.1206 - 1368) หรือสมัยจักรวรรดิยฺวไลซ่าน จีนได้ส่งคณะทูตมาหลายครั้ง จะพบว่ารายละเอียดในเอกสารจีนเริ่มชัดเจนมากขึ้น ตามลักษณะความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดของสองชาติ

นอกจากนี้ตามเอกสารโบราณของจีนชื่อ "ไท่ผิงอี่หล่า" ได้พูดถึงอาณาจักรหนึ่งของประเทศไทยคือ "อาณาจักรทวารวดี" ออกเสียงว่า "โตโหลโปติ" หรือ "ตูเหอโปติ" หรือ "โตเหอโหล" หรือ "โถเหอ" และจากหนังสือพระราชพงศาวดารสุโขทัยมีบันทึกไว้ตอนหนึ่งว่า จากเมืองกวางโจวทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ ใช้เวลาเดินทางน้อยกว่าวันจะถึงอาณาจักรทวารวดี ซึ่งอยู่ทางภาคใต้ของอาณาจักรเจนละ ซึ่งปัจจุบัน คือ กัมพูชา จากบันทึกดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าคนจีนในสมัยราชวงศ์ซุยต้องมีการติดต่อกับอาณาจักรทวารวดี เพราะไม่เช่นนั้นจะทราบได้อย่างไรว่าต้องใช้เวลาเดินทางน้อยกว่าวัน และในหนังสือโงง เคียน เขียนโดย ฉู่ยี่ว ในสมัยราชวงศ์ถัง ได้กล่าวว่า คนจีนรู้จักอาณาจักรทวารวดี มาตั้งแต่สมัยราชวงศ์ซุย (ค.ศ.581 - 618) พระถังซำจั๋งพระในสมัยราชวงศ์ถังที่เคยเดินทาง

ไปประเทศอินเดีย เพื่อแสวงหาคัมภีร์ทางพุทธศาสนาในสมัยปีเจ็งกวาง ได้เขียนหนังสือเล่มหนึ่ง ชื่อ *ต้า ถัง ชี หยี่ จี* (การจดบันทึกภาคตะวันตก ในสมัยราชวงศ์ถัง) ซึ่งในบทที่ 13 ของหนังสือเล่มนี้ได้กล่าวถึง อาณาจักรทวารวดีไว้ด้วย แม้ว่าจะไม่เคยไปอาณาจักรนี้ก็ตาม ท่านรู้จักชื่ออาณาจักรนี้ที่ประเทศอินเดีย ซึ่งเป็นศูนย์กลางของพุทธศาสนา แสดงให้เห็นว่าอาณาจักรทวารวดีมีความสัมพันธ์กับอินเดีย และเป็นเมืองพุทธศาสนาเหมือนกัน และข้อความในจดหมายเหตุหลวงจีนอี้จิงหรือหนานไห่ จี กุ้ย เน่ ผ่า จ้วง (คัมภีร์ที่ส่งมาจากทะเลภาคใต้) ซึ่งเป็นพระที่มีชื่อเสียงในสมัยราชวงศ์ถัง (ค.ศ.671 หรือราวพุทธศตวรรษที่ 12) มีข้อความระบุถึงจังหวัดนครปฐมว่า “ทางตะวันออกเฉียงใต้ของแคว้นชี หลี ซา ต้า ล้อ ซึ่งหมายถึง แคว้นศรีเกษตรในประเทศพม่า มีแคว้นที่เรียกว่าหลั่ง ยะ สิว หรือหลั่ง เกีย ฉู หรือนครชัยศรีอยู่ เป็นนครใหญ่ มีความรุ่งเรืองทางพุทธศาสนา มีพระสถูปเจดีย์ขนาดใหญ่เป็นจำนวนมาก ครั้นถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) ได้เรียกบริเวณนี้ว่า เมืองนครปฐม” (ศรีสาร วัลลิโกดม 2525 : 7, 15)

การไปมาหาสู่กันทางการทูตระหว่างอาณาจักรทวารวดีกับจีน เริ่มตั้งแต่ปีเจ็งกวางของราชวงศ์ถัง (ค.ศ.607 - 649) ในหนังสือทง เตียน บทที่ 188 ได้บันทึกไว้ว่า อาณาจักรทวารวดีได้ส่งราชทูตมาถวายพระราชสาสน์ ซึ่งใส่ในซองที่ทำด้วยทองคำ พร้อมทั้งภาชนะใส่เหล้า แม่กัญแจที่ทำด้วยทองคำ เข็มขัดทองประดับเพชร พลอย แรด ช้าง ของทะเล 10 กว่าอย่าง และจากหนังสือพงสาวดารสมัยราชวงศ์ถังฉบับใหม่ ยังมีบันทึกว่าอาณาจักรทวารวดีได้ส่งทูตมาเมืองจีนถึง 2 ครั้ง

สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา และสมัยกรุงธนบุรี

สำหรับการติดต่อระหว่างไทยกับจีนอย่างเป็นทางการนั้น เริ่มขึ้นในสมัยสุโขทัยราวรัชกาลของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ซึ่งตรงกับรัชสมัยของพระเจ้าหงวนสีโจวฮ่องเต้ ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์หยวน ดังปรากฏในจดหมายเหตุจีนสมัยราชวงศ์หยวนว่า ใน ค.ศ.1282 จีนได้ส่งขุนนางชื่อ เหวอจื่อจี้ มาเกลี้ยกล่อมเสียนหรืออาณาจักรสุโขทัย ให้ส่งราชทูตไปเจริญทางพระราชไมตรี แต่ปรากฏว่าเมื่อราชทูตของจีนเดินทางมาถึงอาณาจักรจาม ได้ถูกพวกจามจับนำไปก่อนจะเดินทางมาถึงอาณาจักรสุโขทัย ต่อมาอีก 11 ปี คือใน ค.ศ.1293 พระเจ้ากรุงจีนได้ส่งราชทูตไปเรียกตัวกษัตริย์เสียนมาเฝ้า แต่ไม่ปรากฏว่าพ่อขุนรามคำแหงมหาราชได้เสด็จไปจีนหรือได้ส่งราชทูตนำเครื่องราชบรรณาการไปถวายพระเจ้ากรุงจีนในปีนั้นแต่อย่างใด แต่ปรากฏว่าในจดหมายเหตุของจีนระบุว่าในปี ค.ศ.1294 กันมู่ติง (คงหมายถึง พ่อขุนรามคำแหงมหาราช เพราะพระองค์ครองราชสมบัติในปีนั้น) ได้ส่งราชทูตจากเมืองเพชรบุรีไปถวายเครื่องราชบรรณาการพระเจ้ากรุงจีน และสุโขทัยได้ส่งราชทูตไปเมืองจีนอีกหลายครั้ง ครั้งสุดท้าย คือ ในค.ศ.1322 หลังจากนั้นก็ไม่ปรากฏว่าสุโขทัยได้

ส่งราชทูตไปยังประเทศจีนเลยจนกระทั่งสิ้นยุคสมัยสุโขทัย ในค.ศ.1378 (วิยะลา ทองมิตร 2527 : 5 - 6)

บทบาทของชาวจีนในสมัยสุโขทัย ส่วนใหญ่เป็นบทบาทของพวกเขาพ่อค้าสำเภาชาวจีน ทุกๆ ปีในฤดูลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ พ่อค้าสำเภามาจากประเทศจีนบรรทุกเรือสำเภาเข้ามาขายตามเมืองท่าชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกของคาบสมุทรมะลายู เช่น เมืองชุมพร เมืองสุราษฎร์ธานี และเมืองนครศรีธรรมราช ครั้นถึงฤดูลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ พวกเขาพ่อค้าชาวจีนจะซื้อสินค้าจากชาวพื้นเมืองกลับไปขายในประเทศจีน (William G. Skinner อ้างถึงใน พลภู อังกนิรันทน 2515 : 8) เมืองไทยมีสินค้าหลายอย่างที่พ่อค้าชาวจีนต้องการ เช่น ของป่า ไม้สัก และข้าว เป็นต้น ส่วนสินค้าของจีนที่ชาวไทยต้องการ คือ ผ้าแพร ผ้าไหม และภาชนะเคลือบ (Victor Purple 1965 : 86 อ้างถึงใน พลภู อังกนิรันทน 2515 : 8)

การที่พวกเขาพ่อค้าชาวจีนเหล่านี้ สามารถทำการค้าขายในประเทศไทยได้โดยสะดวก ดังที่หลวงวิจิตรวาทการ กล่าวว่า จากคำในศิลาจารึกสุโขทัย “เจ้าเมืองบ่อจากอบในไพร่กู่ทาง” อาจแปลได้ว่า ไม่มีการเก็บภาษีสินค้าที่ผ่านเมืองหนึ่งไปยังอีกเมืองหนึ่ง (คณะรัฐมนตรี 2505 : 116 อ้างถึงใน พลภู อังกนิรันทน 2515 : 8) ซึ่งน่าจะทำให้พวกเขาพ่อค้าชาวจีนพอใจที่จะติดต่อค้าขายในเมืองไทย และเป็นมิตรที่ดีของชาวไทยตลอดสมัยสุโขทัย

สมัยอยุธยา ช่วงระยะเวลาที่สมเด็จพระรามาธิบดีเจ้าทรงถึงสมเด็จพระเจ้าปราสาททองขึ้นครองราชย์ มีการติดต่อสัมพันธ์กับพระเจ้ากรุงจีน กรุงศรีอยุธยาแต่งตั้งทูตนำเครื่องราชบรรณาการไปถวายแก่พระเจ้ากรุงจีน พระเจ้ากรุงจีนทรงส่งราชทูตไปยังกรุงศรีอยุธยา ตามสถิติที่ได้บันทึกไว้ในหนังสือหมิงสี่กู่ และพระราชพงศาวดารราชวงศ์หมิงนั้นนับบอกว่า ในช่วงเวลา 270 ปี ราชวงศ์หมิงได้ส่งคณะราชทูตมายังกรุงศรีอยุธยา 19 ครั้ง ส่วนกรุงศรีอยุธยาได้ส่งคณะราชทูตไปประเทศจีนถึง 110 ครั้ง จากเอกสารจีนโบราณ คนจีนอพยพเข้าไทยมากในสมัยราชวงศ์ชิง เนื่องจากในแผ่นดินกษัตริย์คังซี, หยงเจิ้ง, เจียนหลง ซึ่งเป็นยุคที่เฟื่องฟู ในเขตแต่จิวประชาชนประสบอุทกภัยถึง 102 ครั้ง วิกฤติ 96 ครั้ง ภัยจากแมลง 10 ครั้ง โรคระบาด 7 ครั้ง แผ่นดินไหว 33 ครั้ง เช่น ในสมัยกษัตริย์คังซี (ค.ศ.1664) อำเภอลาหยาง ประสบภัยธรรมชาติ ทำให้ปีนั้นข้าวขาดแคลนแพง ประชาชนต้องกินยอดอ่อนต้นพืชและรากไม้ ต้องขายเมีย ทั้งถูก สกปรกเดินทางเดิน คนที่ฆ่าตัวตายและอพยพร้อยละ 80 ซึ่งในปีที่ 61 ของกษัตริย์คังซี (ค.ศ.1722) รัฐบาลได้ประกาศและสนับสนุนให้ประชาชนไปซื้อข้าวจากไทย เพื่อแก้ปัญหาความขาดแคลนข้าวของมณฑลกวางตุ้งและฮกเกี้ยน เนื่องจากเคยได้ยินจากราชทูตของไทยว่า “ในแผ่นดินไทยข้าวอุดมสมบูรณ์ ราคาถูกมาก เงินหนึ่งเหรียญ ซื้อข้าวได้ร้อยทะนาน” (จดหมายเหตุของราชวงศ์ชิง กษัตริย์คังซีปีที่ 61)

ต้นราชวงศ์ชิง มีข้อห้ามไม่ให้ประชาชนเดินทางออกไปโพ้นทะเล ในปีแรกของกษัตริย์คังซี รัฐบาลได้บังคับให้ประชาชนที่อยู่ริมทะเลอพยพเข้าไปจากชายฝั่ง 50 ลี้ และได้ตราเป็นกฎหมาย กำหนดว่า “ทหาร ข้าราชการ ประชาชนที่ออกทะเลไปค้าขาย และผู้ที่อพยพไปอยู่หรือทำการเพาะปลูกบนเกาะโดยพลการ จะต้องถูกตัดหัวฐานสมคบกับโจร” (พระราชกฤษฎีกาสมัยราชวงศ์ชิง) นโยบายห้ามอพยพและออกทะเลดังกล่าว ดำเนินอยู่ยาวนานถึง 22 ปี และยังคงกำหนดว่า “ชาวจีนที่ไปยังดินแดนโพ้นทะเลไม่กลับ และลักลอบกลับเข้ามาโดยพลการ หากจับได้ให้ดำเนินตามคดี” โดยถือว่าการอพยพเป็นการทรยศต่อชาติ มีโทษถึงขั้นตัดหัว ทำให้ชาวจีนไม่กล้าเดินทางกลับประเทศ จนกระทั่งปีที่ 22 ของกษัตริย์คังซี (ค.ศ.1683) รัฐบาลได้แก้ไขนโยบายดังกล่าวและยอมให้ประชาชนที่อยู่ตามบริเวณชายฝั่งทะเลออกทะเลทำการค้าได้ และเมื่อรัฐบาลสนับสนุนให้มีการค้าข้ามมากขึ้น ข้อบังคับเกี่ยวกับชาวจีนโพ้นทะเลจึงได้รับการผ่อนปรนมากขึ้น ในรัชสมัยของกษัตริย์คังซี อนุมติให้ลูกเรือชาวจีนจากไทยกลับสู่ภูมิภาคอินเดียในจีนได้ ต่อมาในรัชสมัยของเฉียนหลงปีที่ 7 (ค.ศ. 1742) ได้ยอมรับว่าลูกหลานชาวจีนโพ้นทะเลที่เกิดในต่างประเทศมีฐานะเช่นเดียวกับคนท้องถิ่น และประกาศอนุญาตให้ผู้ที่อยู่โพ้นทะเลต่างแดนกลับจีนได้ในเวลาต่อมา (จดหมายเหตุราชวงศ์ชิง กษัตริย์คังซีปีที่ 22)

ชาวจีนที่เดินทางเข้ามาในสมัยอยุธยา ไม่ใช่จะมีแต่พ่อค้าพาณิชย์เท่านั้น ยังมีครู หมอ ช่างฝีมือ ตัวละคร ทนคอนหมู เลี้ยงหมู ปลูกผักด้วย (วิไลภา บุรุษพัฒน์ ใน ขจิตถัย บุรุษพัฒน์, บรรณาธิการ 2517 : 22) โดยชาวจีนส่วนมากที่เข้ามาในประเทศไทยเป็นชายที่มีได้นำภรรยามาจากเมืองจีนด้วย ส่วนมากจึงได้สตรีไทยเป็นภรรยา และเมื่อชาวจีนเข้ามาตั้งหลักแหล่งในอยุธยามากขึ้น ไทยจึงได้แต่งตั้งชาวจีนที่มีชื่อเสียงเป็นที่นับถือเชื่อฟังของชาวจีนทั่วไปเป็นผู้ดูแลควบคุมชาวจีน โดยให้ยศและบรรดาศักดิ์เป็นขุนนางไทย

สำหรับในระบบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐนั้น วิยะดา ทองมิตร (2527 : 13) กล่าวว่า “...จีนมีความคิดว่าตนเป็นศูนย์กลางอารยธรรมของโลก ชนชาติอื่นๆนับว่าเป็นคนป่าเถื่อนทั้งสิ้น ดังนั้นชาติอื่นๆ จึงอยู่ในฐานะค้อยกว่าจีน และผู้ปกครองรัฐอื่นๆจำเป็นต้องยอมรับความยิ่งใหญ่กว่าของจักรพรรดิจีน ในขณะที่จีนถือว่าไทยเป็นรัฐบริวารนั้น ไทยไม่เคยยอมรับฐานะนี้เลยในทางปฏิบัติ และตลอดเวลาที่จีนกับไทยมีความสัมพันธ์ในระบบบริวารนั้น จีนไม่เคยมีอำนาจทางการเมืองเหนือไทยเลย การส่งทูตจากอยุธยาไปเมืองจีนนั้นขึ้นอยู่กับความพอพระทัยของพระมหากษัตริย์ไทย และเน้นผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด.....”

ในรัชกาลพระเจ้าตากสินมหาราช พระองค์ทรงส่งทูตไปเจริญสัมพันธไมตรีกับจักรพรรดิจีนโดยใช้พระนามแทนพระองค์ว่า “เจิ้งเฉา” มีความหมายว่า เจ้าแห่งเจิ้งหรือเจ้าแคว ในภาษาแต้จิ๋ว

(เฉลิม ชงบุญเกิด อ้างถึงใน พลภูต อังกฤษันท์ 2515 : 14) ตลอดระยะเวลา 15 ปีที่พระองค์ครองราชย์ (พ.ศ.2310 - 2325) ชาวจีนได้รับความไว้วางใจจากทางไทยมาก โดยเฉพาะชาวจีนที่พูดภาษาแต้จิ๋ว จนมีผู้กล่าวว่า พวกจีนแต้จิ๋วมีฐานะเป็นเสมือน “จีนหลวง” (Royal Chinese) เพราะพระเจ้าตากสินมหาราชทรงมีเชื้อสายเป็นจีนแต้จิ๋ว (William G. Skinner อ้างถึงใน พลภูต อังกฤษันท์ 2515 : 13)

สมัยรัตนโกสินทร์

ในสมัยรัตนโกสินทร์ ไทยกับจีนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ 1) และพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ 2) มีการแสวงหาของหลวงไปค้าขายกับต่างประเทศ โดยเฉพาะกับจีนและประเทศใกล้เคียง

ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ.2368 - 2373) จนถึงระยะก่อนสงครามโลก ครั้งที่ 1 คือในปี พ.ศ.2460 จำนวนชาวจีนในประเทศไทยได้เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จนมีจำนวนสูงถึง 1,500,000 คน และอัตราการเพิ่มของชาวจีนในประเทศไทยสูงกว่าอัตราการเพิ่มของประชากรไทยในยุคนั้นอีก วิธีการที่คนจีนเข้ามายังประเทศไทยในระยะนี้ก็มาโดยเรือสำเภาเป็นส่วนใหญ่ (วิไลภา บุญวัฒน์ ใน ขจัดภัย บุญวัฒน์, บรรณาธิการ 2517 : 24)

ไสว วิศวานันท์ (ในวรศักดิ์ มหัทธโนบล และสุภาวดี จันทวานิช, บรรณาธิการ 2539 : 118 - 119) ได้กล่าวถึง การค้าในสมัยรัชกาลที่ 1 และรัชกาลที่ 2 ว่ามีลักษณะโดยทั่วไปเหมือนสมัยอยุธยา คือ ใช้นโยบายผูกขาดสินค้าโดยรัฐ ทั้งสินค้าเข้าและสินค้าออก ซึ่งรัฐสามารถตั้งราคาสินค้าได้ตามต้องการ จนกระทั่งปี พ.ศ.2368 เอนรีเบอร์นี บุคอังกฤษ ได้เข้ามาทำสนธิสัญญากับไทยเพื่อขอแก้ไขให้พ่อค้าอังกฤษเข้ามาค้าขายโดยเสียภาษีสินค้าเข้าแทนการผูกขาดสินค้าของรัฐ สมัยรัชกาลที่ 3 รัฐบาลไทยได้เริ่มถอนตัวจากการผูกขาดการค้า ด้วยการเปิดโอกาสให้พ่อค้าจีนแข่งขันกันประมูลการผูกขาดสินค้า ผูกขาดการผลิตสุราและผูกขาดการเก็บภาษีอากร โดยจ่ายเงินจำนวนหนึ่งให้รัฐบาล เพื่อซื้อสิทธิในการออกไปซื้อสินค้าที่ตนผูกขาดตามชนบทเพื่อส่งออกแต่ผู้เดียว ซึ่งพ่อค้าจีนบางคนสามารถทำการผูกขาดสินค้าได้ถึง 90 ชนิด การรับเป็นพ่อค้าผูกขาดแทนรัฐบาลไม่เพียงแต่เป็นทางให้พ่อค้าจีนได้มีโอกาสเข้ารับราชการเท่านั้น ยังเป็นทางที่พ่อค้าเหล่านี้แสวงหากำไรโดยสามารถควบคุมและกำหนดราคาในการซื้อขายหรือส่งออก อันเป็นการเปิดโอกาสให้พ่อค้าจีนผูกขาดขูดรีดเกษตรกรรวบรวมราคาสินค้าได้ตามที่ต้องการ ต่อมาในปี พ.ศ.2398 เซอร์จอห์น เบาว์ริง บุคอังกฤษ ขอแก้ไขสนธิสัญญาเพื่อให้พ่อค้าอังกฤษได้รับอภิสิทธิ์เท่าเทียมพ่อค้าชาวจีน

สามารถติดต่อซื้อขายได้โดยตรงกับผู้ผลิต โดยไม่มีผู้อื่นยุ่งเกี่ยว ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) ได้ประกาศยกเลิกการผูกขาดสินค้าภายหลังการทำสนธิสัญญาเบาว์ริงแล้ว

ไสว วิศวานันท์ (ในวรสักดิ์ มหัทธโนบล และสุภางค์ จันทวานิช, บรรณาธิการ 2539 : 129 - 130) กล่าวเพิ่มเติมว่า สนธิสัญญาเบาว์ริง ส่งผลให้มีการผลิตสินค้าเพื่อส่งออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าว ซึ่งทำรายได้ให้แก่ประเทศจำนวนมาก ระบบเศรษฐกิจของประเทศจึงได้เริ่มเปลี่ยนจากการผลิตเพื่อยังชีพมาเป็นการผลิตเพื่อการค้าและมีระบบเศรษฐกิจเงินตราเกิดขึ้น เมื่อมีชาวต่างประเทศเข้ามาติดต่อขายมากขึ้น และระบบการค้าที่เปลี่ยนแปลงดังกล่าว มีส่วนทำให้ประเทศไทยมีนโยบายในการปรับปรุงบ้านเมือง เพื่อให้ทัดเทียมกับอารยประเทศ เช่น ในสมัยรัชกาลที่ 4 มีการคัดถนน เพื่อประโยชน์ในการค้าขายมากขึ้นกว่าการคัดถนนเพื่อใช้สำหรับขบวนแห่ เช่น แห่ศพ แห่โลงซึ่งช้าดั่งเช่นก่อนช่วงทำสนธิสัญญาเบาว์ริง

หลังทำสนธิสัญญาเบาว์ริง ชาวจีนได้อพยพหลังไหลเข้ามาในประเทศไทยมากขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากในช่วงปลายรัชกาลที่ 4 ถึงรัชกาลที่ 5 ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยเปลี่ยนแปลงจากการผลิตเพื่อยังชีพเป็นการผลิตเพื่อการค้า ทำให้ต้องการแรงงานจำนวนมากในการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการทำถนน การขุดคลอง สร้างอาคารต่างๆ ประกอบกับในช่วงนั้นโครงสร้างสังคมไทยยังเป็นสังคมศักดินา มีมูลนาย-ไพร่อยู่ แรงงานของไพร่-ทาสไม่เป็นแรงงานอิสระ เนื่องจากเวลาส่วนหนึ่งต้องทำงานให้รัฐ อีกส่วนหนึ่งทำงานให้กับมูลนาย เวลาส่วนที่เหลือจะใช้ในการเพาะปลูกอาหารเลี้ยงตนเองและครอบครัวจึงไม่มีเวลาไปรับจ้างทำการใด ๆ แรงงานจึงเป็นที่ต้องการมาก โดยเฉพาะแรงงานชาวจีน ซึ่งเป็นแรงงานที่มีความขยัน อดทน สู้งานหนักมาได้ทุกชนิด (วิยะดา ทองมิตร 2527 : 15 - 18) และเป็นแรงงานที่ไม่ต้องเป็นไพร่-ทาส จึงสามารถใช้เวลาได้เต็มที่

ในตอนต้นรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) มีการคัดถนนมาก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บ้านเมืองงดงามและทันสมัยตามแบบอารยประเทศ และส่งเสริมการขายตัวทางด้านพาณิชยกรรม ผลของการคัดถนนส่งผลให้การค้าขายตัวไปตามถนนที่ตัดขึ้น เกิดเป็นคึกแฉวตลอดสองข้างทาง เพื่อตอบสนองการเข้ามาทำมาหากินในประเทศไทยที่มากขึ้นของชาวจีน (สุภางค์ จันทวานิช ใน วรสักดิ์ มหัทธโนบล และสุภางค์ จันทวานิช, บรรณาธิการ 2539 : 130)

ความแตกต่างที่เด่นชัดประการหนึ่งระหว่างสถานการณ์ภายในของจีนกับสยาม เมื่อครั้งสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าฯ กรมขุนทิพยประชาลาด (เจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์) เสด็จขึ้นครองราชย์เป็นพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ (ค.ศ.1868 - 1910 หรือ พ.ศ.2411 - 2453) ก็คือ ปัญหาเสถียรภาพทางการเมืองที่สวนทางกันของรัฐทั้งสอง โดยเสถียรภาพ

ของราชวงศ์ชิงที่เริ่มต้นจากความแข็งแกร่งไปสู่ความอ่อนแอ ขณะที่เสถียรภาพของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ กลับเริ่มต้นจากความอ่อนแอไปสู่ความแข็งแกร่งในรูปของรัฐสมบูรณาญาสิทธิราช เสถียรภาพที่สวนทางกันของรัฐทั้งสองหากจะแยกศึกษาพิจารณาแล้ว จะพบว่า มีงานศึกษาจำนวนมากไม่น้อยที่ได้กล่าวถึงมูลเหตุของเสถียรภาพที่แตกต่างกันของรัฐทั้งสองรัฐนั้น แต่ข้อสรุปที่กระชับและง่ายต่อการเข้าใจมากที่สุดสำหรับการศึกษาในที่นี้ ก็คือ สภาพภาวะการยอมรับอิทธิพลของตะวันตกที่แตกต่างกันของทั้งสองรัฐ อันเป็นความแตกต่างที่สามารถเห็นได้จากการปฏิเสฐที่จะปรับตัวให้เข้ากับกระแสโลกที่โลกทัศน์ของตะวันตกได้แผ่เข้ามาของจีน ถิ่นการยอมรับจะปรับตัวของไทยในกรณีเดียวกัน ผลของสภาพดังกล่าวก็คือ ราชวงศ์ชิงได้พบกับกรกฎบงกชบ่อยครั้ง และที่ท้าทายอำนาจรัฐอย่างแข็งแกร่งและยาวนานกว่า 10 ปี ก็คือ การเคลื่อนไหวของ ดร.ซุนยัตเซ็นนั่นเอง ส่วนราชวงศ์จักรีในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ แม้จะมีกบฏเกิดขึ้นมาเช่นกัน แต่ไม่มีพลังเพียงพอที่จะกระทบต่อเสถียรภาพ ในขณะเดียวกัน การปฏิรูปใหญ่ที่เกิดขึ้นจากพระราชดำริโดยตรงของพระองค์ สามารถประสบความสำเร็จและนำมาสู่เสถียรภาพให้แก่ราชวงศ์จักรีในที่สุด (วุฒิชัย มูลศิลป์ 2534 : 7 - 59 อ้างถึงใน วรศักดิ์ มหัทธโนบล และสุภาภรณ์ จันทวานิช, บรรณาธิการ 2539 : 243 - 244)

ความแตกต่างทางการเมืองของจีนดังกล่าวเป็นผลกระทบต่อบทบาทของชาวจีนในประเทศไทยมาก เนื่องจากทั้งฝ่ายที่ต้องการล้มราชวงศ์ชิง นำโดย ดร.ซุนยัตเซ็น และฝ่ายรัฐบาลจีน พยายามที่จะหาความสัมพันธ์จากชาวจีนโพ้นทะเล รวมทั้งชาวจีนในประเทศไทย โดยเรียกร้องให้เกิดความรักหวงแหนในมาตุภูมิ กลับไปช่วยทำนุบำรุงบ้านเมือง โดยรัฐบาลจีนได้ออกพระราชบัญญัติว่าด้วยสัญชาติจีนฉบับแรก ซึ่งกำหนดให้ผู้ที่มิมีบิดา มารดาเป็นชาวจีน ไม่ว่าจะอยู่ที่ใด ต้องมีสัญชาติจีนเพื่อป้องกันไม่ให้ชาวจีนถูกกลืนชาติ (William G. Skinner 1957 : 157 - 159 อ้างถึงใน วิยะดา ทองมิตร 2527 : 68) ทำให้คนจีนเกิดความรู้สึกผูกพันกับเมืองแม่มากขึ้น เพราะโดยเนื้อแท้แล้วคนจีนมีความผูกพันความรักในถิ่นเกิดมาก ดังจะเห็นได้จากที่คนจีนส่วนใหญ่จะส่งเงินกลับไปให้ญาติพี่น้องของตนในประเทศจีนมากขึ้น โดยผ่านทางสำนักงานหรือร้านค้าตามหัวเมืองสำคัญๆ ที่มีคนจีนอยู่หนาแน่นและมีการรวมกลุ่มกันมากขึ้น มีการจัดตั้งหอการค้า หรือ Chamber of Commerce เพื่อเป็นองค์กรกลางในการติดต่อประสานงานกับทางประเทศจีน และเป็นตัวแทนในการต่อรองเรียกร้องสิ่งตอบแทนต่างๆ เพราะถือว่ามิใช่รัฐบาลของเมืองแม่หนุ่นหลังอยู่ (วรศักดิ์ มหัทธโนบล ใน วรศักดิ์ มหัทธโนบล และสุภาภรณ์ จันทวานิช, บรรณาธิการ 2539 : 255 ; ฌรงค์ พ่วงพิศ 2518 : 14 - 15)

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 7) อำนาจเศรษฐกิจส่วนใหญ่ตกอยู่ในมือคนจีนแทบทั้งสิ้น ดังนั้นเมื่อมีปัญหาทางการเมืองแทรกแซงเข้ามา อาจทำให้เศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นอัมพาตได้ หนึ่งการแก้ปัญหาไม่สามารถกระทำได้อย่างฉับพลัน จึงมีการดำเนินนโยบายควบคุมการขยายตัวของเศรษฐกิจของคนจีนโดยทางอ้อมแทน คือ การออกพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2470 และการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง เมื่อปี พ.ศ.2474 จุดประสงค์เพื่อสกัดกั้นมิให้คนจีนอพยพเข้ามาประกอบอาชีพแข่งขันกับคนไทย (ณรงค์ พ่วงพิศ 2518 : 14 - 15)

ช่วงที่ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตย ในช่วง พ.ศ.2475 - 2480 รัฐบาลไม่ค่อยจะให้ความสนใจต่อชาวจีนมากนัก เพราะเป็นช่วงของการเปลี่ยนแปลงการปกครองใหม่ๆ เหตุการณ์บ้านเมืองยังไม่ค่อยจะเรียบร้อย มีการแก่งแย่งชิงอำนาจกันตลอดเวลา จนกระทั่งเมื่อจอมพล ป.พิบูลสงคราม เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อ พ.ศ.2481 รัฐบาลได้หันมาสนใจปัญหาชาวจีนอีกครั้งหนึ่ง โดยน่านโยบายชาตินิยมมาใช้ เพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในหมู่คนไทย เป็นการลดอิทธิพลทางเศรษฐกิจของชาวจีนลง และเพื่อหาทางขจัดเศรษฐกิจกลับมามีอยู่ในมือคนไทย (ขจัดภัย บุรุษพัฒน์ ในขจัดภัย บุรุษพัฒน์, บรรณาธิการ 2517 : 57 - 58)

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ.2484) สถานการณ์โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ประเทศจีนเองก็เกิดการเปลี่ยนแปลงเช่นกัน คือ มีการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนขึ้น เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2492 ระยะเวลาหลังการสถาปนาสาธารณรัฐมีผลกระทบต่อชาวจีนโพ้นทะเลมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรณรงค์ในเรื่องการปฏิรูปที่ดิน ทำให้ “การกลับสู่บ้านเกิดเมืองนอนพร้อมขสภาพรรคาคักี้” เป็นไปไม่ได้แล้ว อีกทั้งท่าทีของสาธารณรัฐในประเด็นเกี่ยวกับสัญชาติของชาวจีนโพ้นทะเลก็ไม่ชัดเจน ทำให้คนจีนโพ้นทะเลรวมทั้งคนจีนในประเทศไทย ต้องตัดสินใจเพื่อความอยู่รอดและการพัฒนาของตนเอง คือ ต้องยอมรับประเทศที่ตนเองอาศัยอยู่และหลอมตัวเองเข้ากับสังคมท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับคำปราศรัยของนายกรัฐมนตรีโจวเอินไหล เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ.2501 ที่ว่า “รัฐบาลจีนหวังจะให้คนเชื้อจีน... ได้มาซึ่งคุณสมบัติแห่งสิทธิพลเมืองท้องถิ่น จะได้เข้ามามีส่วนร่วมการสร้างสรรค์ของท้องถิ่นๆ” ในปัจจุบันคนเชื้อสายจีนในประเทศต่างๆ กว่า 90% ได้ถือสัญชาติตามท้องถิ่นที่ซึ่งตนอาศัยอยู่ และค่อยๆ ผสมผสานกลมกลืนกับสังคมของท้องถิ่นๆ (สวี เส้าหลิน ใน วรศักดิ์ มหัทธโนบล และสุภาวดี จันทวานิช, บรรณาธิการ 2539 : 24 - 26)

ชาวจีนที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย สามารถจำแนกตามภาษาพูดได้เป็น 6 กลุ่ม คือ

1. จีนแต้จิ๋ว อาศัยอยู่ตามเมืองต่างๆของ ชัวฉา และตามท้องถื่นบริเวณแม่น้ำฮั่น ในมณฑล กวางตุ้งทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เรียกว่า เซาซุ คนจีนกลุ่มนี้มีความชำนาญพิเศษในด้านการค้า คนจีนร้อยละ 56 ของคนจีนทั้งหมดในประเทศไทยเป็นพวกแต้จิ๋ว

2. จีนแต้ ไม่มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อน อยู่กันเป็นหมู่ๆตามนอกเมืองทางตะวันออก และตะวันออกเฉียงตกจากมณฑลฮกเกี้ยน ไปจนถึงกวางสี และในระหว่างช่องเขาที่เป็นแนวทางไปจนถึงทาง เหนือของมณฑลกวางตุ้ง เป็นดินแดนที่แห้งแล้งไม่มีทรัพยากรที่สมบูรณ์ ส่วนใหญ่จึงประกอบ อาชีพรับจ้าง คนจีนบางพวกถือว่าจีนแต้เป็นพวกเร่ร่อน ไม่มีหลักฐาน พวกและในประเทศไทย มี ประมาณร้อยละ 16 ของชาวจีนทั้งหมด

3. จีนไหหลำ เป็นประชากรส่วนใหญ่ของเกาะไหหลำ ส่วนหนึ่งของมณฑลกวางตุ้ง โดย ส่วนใหญ่มาจากเกาะไหหลำ ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นกลุ่มที่มีความละเอียดอ่อนถี่ถ้วน ทำ งานประณีต จึงเป็นช่างฝีมือชั้นหนึ่ง รวมทั้งมีความชำนาญในงานประมง พวกจีนไหหลำในประเทศไทย มีประมาณร้อยละ 12 ของคนจีนทั้งหมด

4. จีนกวางตุ้ง เป็นประชากรส่วนใหญ่ของมณฑลกวางตุ้งและตามภาคต่างๆ ทางตะวันออก ออกเฉียงใต้ของมณฑลกวางตุ้ง ซึ่งเป็นแหล่งอุตสาหกรรมของจีน พวกนี้มีความชำนาญในด้านช่าง งานเครื่องจักรกล ในประเทศไทยมีพวกกวางตุ้งประมาณร้อยละ 7 ของคนจีนทั้งหมด

5. จีนฮกเกี้ยน อยู่ทางภาคใต้ของมณฑลฮกเกี้ยน โดยมีเมืองซำหมิงเป็นศูนย์กลาง เป็นดิน แดนที่อุดมไปด้วยแร่ธาตุ จึงทำเหมืองแร่เป็นหลัก พวกฮกเกี้ยนในประเทศไทยมีประมาณร้อยละ 7

6. พวกอื่นๆมาจากไต้หวัน จากเซียงไฮ้ และจากนิงโป รวมกันแล้วในประเทศไทยมีพวกนี้ อยู่ประมาณร้อยละ 2 ของคนจีนทั้งหมด

จะพบว่า ชาวจีนที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย ส่วนใหญ่มาจากมณฑลภาคใต้ โดยเฉพาะ เขตมณฑลฮกเกี้ยน และกวางตุ้งมากที่สุด ถึงร้อยละ 95 ของชาวจีนทั้งหมดในประเทศไทย ซึ่งการ อพยพเข้ามาในประเทศไทยของชาวจีน เกิดจากปัจจัยที่สำคัญๆ 2 ประการคือ

1. ปัจจัยผลักดันให้ชาวจีนอพยพออกจากประเทศจีน

1.1 ความอดอยาก อันเนื่องมาจากพื้นดินขาดความอุดมสมบูรณ์ และจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น ขณะที่ทรัพยากรในประเทศมีค่อนข้างจำกัด ประกอบกับมีภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ฝนแล้ง ทำให้เพาะปลูกพืชผลไม่ได้ ประชาชนล้มตายจำนวนมาก อาหารการกินแพง เกิดความอดอยาก ทำให้ชาวจีนละทิ้งถิ่นที่อยู่ อพยพย้ายถิ่นออกนอกประเทศ

1.2 ความเดือดร้อนจากภัยสงคราม ไม่ว่าจะเป็นสงครามกลางเมือง หรือสงครามที่ต้องรบพุ่งกับต่างชาติ เป็นที่น่าสังเกตว่า ความทุกข์ยากทางการเมืองมักเกิดขึ้นทางภาคใต้ของจีน เช่น

- สมัยราชวงศ์ซ้องภาคใต้ (พ.ศ.1822) ชาวจีนหลบหนีการกดขี่ข่มเหงของพวกมองโกล
- สิ้นสุดราชวงศ์หมิง (พ.ศ.2187) อพยพหลบหนีพวกแมนจู
- สงครามฝิ่น (พ.ศ.2383) เป็นการรบระหว่างจีนกับอังกฤษ เนื่องจากจีนตั้งยี่ดและเผาฝิ่นที่อังกฤษนำเข้ามาขายในจีน
- ขบถผมฮาว (พ.ศ.2390) ความวุ่นวายภายในของเมืองจีน กินระยะเวลาจนถึง 15 ปี
- สงครามระหว่างจีนกับอังกฤษและฝรั่งเศส ในพ.ศ.2410 ซึ่งมีสาเหตุจากชาวจีนที่ทำงานบนเรือรบอังกฤษถูกจับและบาทหลวงฝรั่งเศสถูกฆ่าตาย
- สงครามจีนและญี่ปุ่น (พ.ศ.2437) สืบเนื่องจากเกาหลีเกิดกบฏ และขอให้ราชวงศ์ชิงส่งกำลังไปช่วย ญี่ปุ่นถือโอกาสนี้ส่งกำลังเข้าไปในเกาหลีบ้าง จนทำให้เกิดสงครามระหว่างจีนและญี่ปุ่น อันนำมาสู่การรับรองความเป็นเอกราชของเกาหลี
- กบฏบ็อกเซอร์ (พ.ศ.2442) ระหว่างจีนกับ 8 ชาติ คือ อังกฤษ อเมริกา ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น รัสเซีย ออสเตรเลีย อิตาลี และเยอรมัน

ซึ่งสงครามต่างๆที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นสงครามภายในหรือสงครามกับต่างประเทศ ก่อให้เกิดผลเสียทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อรัฐบาลและประชาชน เช่น การบาดเจ็บล้มตาย อันเกิดจากการถูกเกณฑ์แรงงานไปใช้ในสงคราม ค่าครองชีพที่สูงขึ้น การขาดแคลนอาหาร โจรผู้ร้ายชุกชุม อันเกิดจากการที่รัฐบาลจีนต้องเรียกเก็บภาษีสูง เพื่อนำไปชดเชยหนี้สงครามกับต่างประเทศ

1.3 การเปิดเมืองท่า อันเนื่องมาจากการพ่ายแพ้สงคราม ทำให้ชาวจีนซึ่งเคยถือตัวว่าเป็นชาติที่ยิ่งใหญ่ มีอารยธรรมสูงส่ง ถูกประเทศอื่นว่าคือยวฒนธรรมกว่าตนเอง ไม่คบค้าสมาคมกับต่างชาติ ได้ออกมาสัมผัสกับโลกกว้าง และมีโอกาสคบหาสมาคมกับชาวต่างชาติมากขึ้น และมี

โอกาสเดินทางออกนอกประเทศ เพื่อทำมาหาเลี้ยงชีพได้มากขึ้น เนื่องจากมีความสะดวกสบาย รวดเร็วในการเดินทาง โดยเฉพาะกิจการด้านรถไฟ ซึ่งชาวต่างชาติได้สร้างไว้เป็นจำนวนมาก

1.4 เพื่อทำมาค้าขาย สร้างหลักฐาน ต้องการความก้าวหน้าในชีวิต ซึ่งแต่เดิมของคนจีนที่ออกไปทำมาหากินภายนอกประเทศ คิดเพียงแค่ว่าไปชั่วคราวเท่านั้น เมื่อสามารถสร้างหลักฐานได้ ก็จะกลับไปประเทศจีนอย่างมีหน้ามีตา เพื่อเป็นเกียรติแก่บรรพบุรุษ

2. ปัจจัยดึงดูดให้ชาวจีนอพยพมาประเทศไทย

2.1 จีนพวกแรกที่มาตั้งหลักแหล่งในประเทศไทย ส่วนมากเป็นพวกลูกเรือ ซึ่งครั้งแรกๆ เพียงอาศัยอยู่ชั่วคราว เพื่อทำการค้าเรือราคาถูก โดยอาศัยไม้ในท้องถิ่นหรือเพื่อค้าขาย เพราะเห็นได้กำไรงาม ประกอบกับการเดินทางมาเมืองไทยใช้เวลานในการเดินทางน้อยกว่าเดินทางไปประเทศอื่น ต่อมาเมื่อทำมาค้าขายเจริญ จึงไม่คิดกลับไปประเทศจีน

2.2 ประเทศไทยเป็นดินแดนที่อุดมสมบูรณ์ มีพื้นที่กว้างใหญ่ แต่มีประชากรเบาบาง จึงเหลือเนื้อที่ให้ทำมาหากินอีกมาก ประกอบกับคนไทยมีนิสัยโอบอ้อมอารี ไม่รังเกียจคนต่างชาติต่างภาษา รวมทั้ง ไม่มีเขียดเบียนหรือจำกัดสิทธิของชนชาติอื่น หรือผู้นับถือศาสนาอื่น

2.3 โครงสร้างเศรษฐกิจของไทยมีการเปลี่ยนแปลงจากระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพ เป็นการผลิตเพื่อการส่งออก ทำให้ประเทศไทยต้องการแรงงานในการทำงานมาก ซึ่งในช่วงนั้นโครงสร้างสังคมไทยยังเป็นสังคมศักดินา มีมูลนาย-ไพร่อยู่ เมื่อสังคมไทยต้องการแรงงานจำนวนมากในการพัฒนาประเทศ แต่โครงสร้างสังคมศักดินาของไทยไม่เอื้ออำนวย แรงงานของชาวจีนจึงเป็นแรงงานอิสระที่คนไทยนิยมใช้มาก เพราะเป็นแรงงานที่มีความขยันอดทน ใช้งานหนักเบาได้ทุกชนิด

2.4 จากการชักชวนของญาติพี่น้องที่ได้มาตั้งบ้านเรือนในประเทศไทยอยู่ก่อนแล้ว เมื่อประสบความสำเร็จในชีวิต จึงชักชวนญาติพี่น้องที่ใกล้ชิดให้เดินทางมาทำมาหากินในประเทศบ้าง

ประวัติการเข้ามาตั้งถิ่นฐานของคนจีนในจังหวัดนครปฐม

จากรายละเอียดที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ทราบข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับคลื่นการอพยพเข้ามาของคนจีนในประเทศไทยได้พอสมควร สำหรับการศึกษาวิจัยที่จะกล่าวต่อไปนี้ คณะผู้วิจัยต้องการที่จะนำเสนอข้อมูลที่ได้ศึกษาและรวบรวมมาจากหลักฐานทางเอกสารที่มีผู้สนใจศึกษาและค้นคว้าไว้ รวมทั้งเอกสารอื่นๆ ที่คณะผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า ตลอดจนเรื่องราวจากคำบอกเล่าของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดนครปฐมที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ อันเกี่ยวข้องกับการเข้ามาตั้งถิ่นฐานของคนจีนในจังหวัดนครปฐม เพื่อให้สามารถมองเห็นภาพได้ชัดเจนว่า คนจีนนั้นเริ่มต้นเข้ามาในจังหวัดนครปฐมได้อย่างไร มีกรทำมาหากินหรือประกอบอาชีพอะไร ตลอดจนมีการตั้งถิ่นฐานชีวิตอย่างไร จนกระทั่งได้มีการตั้งหลักแหล่งเป็นชุมชน และเป็นเจ้าของธุรกิจที่สำคัญๆ ในจังหวัดนครปฐม

จากการสัมภาษณ์ ทำให้มองเห็นภาพของการเข้ามาตั้งถิ่นฐานของคนจีนในจังหวัดนครปฐมได้ว่า ชาวจีนได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดนครปฐมนับเนื่องมาเป็นเวลาก่อน 100 ปีแล้ว โดยมีหลักฐานที่ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนคือ โรงเรียนหอเอ็ก หรือที่ชาวจีนในจังหวัดนครปฐมเรียกกันว่า “โรงเรียนฮัวเอี๊ยะ” (เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนภาษาจีนให้กับลูกหลานชาวจีนเป็นแห่งแรกในจังหวัดนครปฐม) สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2444 ถือเป็นหลักฐานที่บรรพบุรุษชาวจีนได้สร้างไว้จากการสัมภาษณ์และศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องของชาวจีนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนครปฐมนับตั้งแต่สมัยแรกที่อพยพเข้ามาจนถึงปัจจุบัน ผู้วิจัยได้แบ่งช่วงอายุ (generation) ออกเป็น 4 ช่วงคือ

1. ช่วงอายุที่ 1 (รุ่นปู่) อายุประมาณ 85 ปี ขึ้นไป (บางส่วนเสียชีวิตแล้ว)

เป็นชาวจีนที่อพยพหนีความยากจน และสงครามมาจากเมืองจีน โดยทางเรือ ไม่มีญาติพี่น้อง ไม่รู้จักใคร พูดภาษาไทยไม่ได้ (ปัจจุบันบางท่านยังไม่สามารถพูดภาษาไทยได้) เข้ามาทำงานเป็นกุลี อาศัยแรงงาน รับจ้างทั่วไป บางคนมีฝีมือทางช่างก็ไปเป็นช่างไม้ เมื่อมีการสะสมทุนได้มากขึ้นก็เปลี่ยนอาชีพจากการใช้แรงงาน หรือรับจ้างทั่วไป ไปทำกิจการของตนเอง เช่น ทำสวนผัก เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ ค้าขายบ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ ต่อมาได้แต่งงานกับคนไทย จึงเริ่มมีการสะสมทุนไว้ให้ลูกโดยการเช่า (เช่าซื้อ) ห้างแถวในบริเวณใกล้องค์พระปฐมเจดีย์ เพื่อประกอบการค้าแทนที่จะเร่ร่อนค้าขายโดยทางเรืออีกต่อไป

2. ช่วงอายุที่ 2 (รุ่นลูก) อายุประมาณ 50 ปีขึ้นไป (เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย)

เป็นรุ่นที่สามารถพูดได้ทั้งภาษาไทยและภาษาจีน เนื่องจากได้เรียนภาษาไทยจากโรงเรียนจีน หรือแอบเรียนตามบ้าน ในช่วงแรกจะประกอบอาชีพที่ได้รับสืบทอดมาจากพ่อแม่ เนื่องจากรุ่นพ่อแม่มีการสะสมทุนไว้ให้ จึงมีการพัฒนากิจการที่เดิมเป็นเพียงการค้าปลีก ๆ ให้เป็นธุรกิจขนาดกลางและขนาดใหญ่ในรูปของกิจการระหว่างครอบครัวและญาติพี่น้อง เช่น การทำโรงสี รดสืบล้อ โรงแรม ทำฟาร์มหมู ฟาร์มเป็ด ไก่ มีการสะสมทุนมากขึ้น กิจการใหญ่โตกว่ารุ่นพ่อ และเป็นรุ่นที่ยังยึดถือคำสั่งสอน ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ได้รับสืบทอดมาจากบรรพบุรุษอย่างเหนียวแน่น

3. ช่วงอายุที่ 3 (รุ่นหลาน) อายุประมาณ 25 ปีขึ้นไป

เป็นคนไทยเชื้อสายจีนรุ่นใหม่ ที่ยังพอจะรู้ภาษาจีนบ้าง เป็นกลุ่มที่ได้รับการศึกษาดี มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น คอมพิวเตอร์ เข้ามาร่วมในการพัฒนาธุรกิจ มีการระดมเงินทุนจากแหล่งต่าง ๆ นอกเหนือจากที่มีการสะสมจากรุ่นปู่ รุ่นพ่อ เช่น ธนาคาร เพื่อใช้ในการขยายกิจการให้ธุรกิจสามารถออกสู่ระดับประเทศหรือต่างประเทศได้ คนไทยเชื้อสายจีนในรุ่นนี้ได้รับแนวคิดใหม่ ๆ จากการศึกษาที่สูงขึ้น บางรายจึงมิได้ประกอบอาชีพที่ได้รับสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ เป็นรุ่นที่เริ่มมีความคิดเห็นแตกต่างไปจากรุ่นปู่ รุ่นพ่อในเรื่องการยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณี ที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ เรียกว่าหัวสมัยใหม่มากขึ้น

4. ช่วงอายุที่ 4 (รุ่นเหลน) อายุประมาณ 5-6 ปีขึ้นไป

เป็นกลุ่มที่แทบจะไม่ได้เรียนรู้ภาษาจีนแล้ว มีความเป็นสมัยใหม่มากขึ้น การปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณี ที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ มีน้อยลง และไม่ค่อยยอมรับสืบทอดธุรกิจของครอบครัว

การแบ่งช่วงอายุ (Generation) ของชาวจีนดังกล่าวข้างต้น จะทำให้สามารถมองเห็นพัฒนาการของชาวจีนในจังหวัดนครปฐมได้เข้าใจมากขึ้น

ปัจจัยดึงดูดให้คนจีนอพยพเข้าสู่จังหวัดนครปฐม

ในการทำความเข้าใจถึงลำดับขั้นของการอพยพเข้ามาของคนจีนสู่จังหวัดนครปฐม จะต้องย้อนไปเมื่อสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (ระหว่างรัชกาลที่ 2 - 5) ทั้งนี้ เพราะสมัยดังกล่าวเป็นสมัยที่บริเวณนครปฐมหรือเมืองนครชัยศรีเดิม มีความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจมาก จึงทำให้มีคนไทยโพ้นทะเลอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานเป็นจำนวนมาก สาเหตุหรือปัจจัยดึงดูดนี้คงจะเนื่องมาจากเมืองนครชัยศรีเป็นเมืองที่อยู่ริมแม่น้ำท่าจีน สภาพภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบลุ่มมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะต่อการเข้ามาตั้งถิ่นฐานเพื่อประกอบอาชีพ และเป็นบริเวณที่ใกล้กรุงเทพมหานครซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศ รวมทั้งอยู่ไม่ห่างจากทะเลมากนัก การคมนาคมทางน้ำทำได้สะดวก จึงเอื้ออำนวยต่อการอพยพของประชากรโดยเฉพาะชาวจีน ซึ่งเข้ามาตั้งถิ่นฐานเป็นจำนวนมากบริเวณลุ่มแม่น้ำท่าจีนจนเป็นแหล่งชาวจีนที่สำคัญของประเทศ (หงซ., ร.5 ม.2. 19/4, ร.ศ.129) นอกจากนี้ จังหวัดนครปฐมยังเป็นเมืองการค้าที่มีถนนและทางรถไฟผ่านไปยังจังหวัดสมุทรสาครออกปากอ่าว และผ่านไปยังจังหวัดราชบุรีและหัวเมืองใกล้เคียง ชาวจีนจึงอาศัยตั้งถิ่นฐานทำมาหากินค้าขายสะดวกกว่าจังหวัดสุพรรณบุรีที่มีลักษณะเหมือนเมืองปิด และการคมนาคมสะดวกเฉพาะทางแม่น้ำลำคลองอย่างเดียว (สุภาภรณ์ จินคามณีโรจน์ 2532 : 137) ซึ่งสอดคล้องกับคำบอกเล่าของชาวไทยเชื้อสายจีนอาวโศกท่านหนึ่ง ซึ่งกล่าวว่า “มีชาวจีนบางกลุ่มเมื่อหนีมาจากเมืองจีน ก็มาอาศัยที่นครชัยศรีเป็นแห่งแรก บางคนหนีขึ้นจากเรือมาถึงกรุงเทพฯ ก็บอกว่าจะไปนครชัยศรี คนไทยบางคนยังหานครชัยศรีไม่เจอ แต่คนจีนแท้ ๆ ยังหานครชัยศรีเจอได้”

นอกจากปัจจัยในด้านสภาพภูมิประเทศแล้ว ปัจจัยที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่งคือ ปัจจัยในทางเศรษฐกิจ จากการศึกษาของ William G. Skinner (1957 : p.112) ได้กล่าวไว้ว่าในช่วงสมัยรัชกาลที่ 2 - 5 นั้น ลุ่มแม่น้ำท่าจีน บริเวณเมืองนครชัยศรีถือเป็นแหล่งผลิตน้ำตาลทรายที่สำคัญ ชาวจีนส่วนใหญ่จะกระจัดกระจายอยู่บริเวณอำเภอ นครชัยศรี จังหวัดนครปฐม มากกว่าจังหวัดอื่นในบริเวณลุ่มแม่น้ำท่าจีน โดยเฉพาะจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งเป็นจังหวัดหนึ่งในบริเวณลุ่มแม่น้ำท่าจีนที่ถือว่าเป็นศูนย์กลางทางการปกครองและเศรษฐกิจจังหวัดหนึ่ง ทั้งนี้เพราะบริเวณอื่นมีสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมต่อการตั้งโรงงานน้ำตาล ชาวจีนดังกล่าวจะเข้าไปรับจ้างเป็นแรงงานหรือกูดิในโรงงานน้ำตาล มงจก คงแถวทอง (2527 : 52) ได้กล่าวถึงการเข้ามาเป็นแรงงานของคนจีนในจังหวัดนครปฐมว่ามีการอพยพเข้ามา 2 เส้นทาง กลุ่มหนึ่งอพยพเข้ามาทางอ่าวไทยบริเวณเมืองสมุทรสาครอีกกลุ่มหนึ่งอพยพผ่านกรุงเทพฯ แล้วเดินทางต่อมาขังเมืองนครชัยศรี ชาวจีนที่อพยพเข้ามานอกจากจะรับจ้างเป็นแรงงานหรือกูดิแล้ว บางส่วนยังเป็นแรงงานในภาคเกษตรกรรม โดยรับจ้างทำไร่ ไร่่อ้อย ทำนา ต่อมาในปลายรัชกาลที่ 4 - 5 เมื่อกิจการอุตสาหกรรมน้ำตาลไม่ดี ชาวจีนจึงหันไป

ทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ (ส่วนใหญ่เลี้ยงหมู) เป็นพ่อค้าคนกลางแลกเปลี่ยนสินค้า และเป็นแรงงานโยธา เช่น ขุดคูคลอง ทางรถไฟ สร้างประตุน้ำ เป็นต้น

จากการศึกษาประวัติศาสตร์ไทยในช่วงต้นรัตนโกสินทร์ กล่าวได้ว่าเศรษฐกิจที่นับว่ามี ความสำคัญสูงสุด ก็คือ น้ำตาลทราย โดยเฉพาะการผลิตน้ำตาลทรายในบริเวณลุ่มน้ำท่าจีน เมือง นครชัยศรีถือเป็นแหล่งปลูกอ้อยและผลิตน้ำตาลสำหรับส่งออกที่ใหญ่กว่าแหล่งอื่นๆ ในประเทศมา ตั้งแต่ต้นรัชกาลที่ 2 (ศุภักษรณ์ จินตามณีโรจน์ 2532 : 40 - 41) โดยผู้ที่เข้ามามีบทบาทในการผลิต ที่สำคัญก็คือ คนจีน ทั้งนี้เพราะแรงงานจีนอพยพเป็นแรงงานที่มีอิสระมากกว่าแรงงานไทย เพราะ แรงงานไทยในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ผูกพันอยู่กับระบบมูล-ไพร่ มีการระไกรถูกเกณฑ์แรงงาน ประจำปี ดังนั้นการปลูกอ้อยเพื่อป้อนโรงงานน้ำตาลทราย จึงมีเฉพาะคนจีนและแรงงานจีนเป็นผู้ ประกอบการทั้งสิ้น (ม.ล.วิมลวีภา บุรยรัตนพันธุ์ 2526 : 10 - 11) และเมื่อได้ศึกษาถึงจำนวน ประชากรในมณฑลนครชัยศรี ในพ.ศ.2450 ซึ่งตรงกับรัชกาลที่ 5 (ตารางที่ 15) พบว่า ชาวจีนเป็น กลุ่มที่มีจำนวนมากรองจากชาวไทย การก่อตัวของชุมชนชาวจีนเกิดขึ้นจากการอพยพเข้ามาหากิน ในที่ทำกินใหม่ กรณีที่เห็นชัดก็คือการอพยพของชาวจีนเพื่อเข้ามาเป็นแรงงานในการปลูกอ้อย บริเวณลุ่มแม่น้ำท่าจีนในช่วงต้นรัตนโกสินทร์

ตามหลักฐานของสังฆราชปาลเลกัวซ์ ซึ่งเคยเดินทางตลอดลำแม่น้ำท่าจีนได้บันทึกถึงแหล่ง ผลิตน้ำตาลทรายไว้ตอนหนึ่งว่า "... ไร่อ้อยเป็นจำนวนมากทั้งสองฝั่งฟากแม่น้ำ แจ้งให้เราเห็นว่า กำลังเข้าไปใกล้จังหวัดนครชัยศรีเข้ามามากแล้ว ไม่ช้าก็เห็นโรงที่บดอ้อย (โรงงานน้ำตาลทราย) ตั้ง เรียงรายอยู่เป็นระยะไม่ขาดสาย ข้าพเจ้านับได้กว่า 30 โรง ซึ่งแต่ละโรงใช้กุลีจีนราว 200 - 300 คน...." แสดงว่าในช่วงปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว อาจมีชาวจีนอพยพเข้า มาเป็นแรงงานผลิตน้ำตาลทรายถึงประมาณ 6,000-9,000 คน (ปาลเลกัวซ์ 2520 : 96 อ้างถึงใน มณฑล คงแหวทอง 2527 : 19) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าอุตสาหกรรมน้ำตาลที่เมืองนครชัยศรีถือเป็น แหล่งผลิตที่ใหญ่ที่สุดในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ (มณฑล คงแหวทอง 2527 : 52)

ตารางที่ 15 จำนวนประชากรมณฑลนครชัยศรีแยกตามเชื้อชาติ พ.ศ.2450 (รัชกาลที่ 5)

ลำดับที่	เชื้อชาติ	จำนวนประชากร	ร้อยละ
1	ไทย (รวมคนลาว)	207,472	81.75
2	จีน	33,836	13.33
3	มอญ	6,936	2.73
4	เขมร	3,540	1.40
5	อื่น ๆ เช่น กะเหรี่ยง มลายู	2,015	0.97
	รวม	253,799	100.00

หมายเหตุ ข้อมูลในพ.ศ.2450 ไม่ปรากฏกลุ่มเชื้อชาติลาวในกลุ่มแม่น้ำท่าจีน สมเด็จพระปรมหาราชทรงให้เหตุผลว่า คนไทยและคนลาวแบ่งแยกกันได้อากเพราะมีภาษาและวัฒนธรรมคล้ายคลึงกันมาก

ที่มา : กระทรวงมหาดไทย ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 7 แผ่นที่ 38 (1 พฤษภาคม ร.ศ.128) : 39 (อ้างถึงใน มณฑล คงแฉวง 2527 : 18)

การขยายตัวทางเศรษฐกิจน้ำตาลทราย ทำให้มีการตั้งโรงงานเพิ่มขึ้นอีก อันได้แก่บริเวณตำบลวังคาญ อ.พระปฐมเจดีย์ เมืองนครชัยศรี บริเวณนี้อยู่ห่างจากแม่น้ำท่าจีนมาก ในสมัยต้นรัชกาลที่ 5 มีชาวตะวันตกเข้ามาทำการสร้างโรงงานผลิตน้ำตาลทรายขนาดใหญ่ เมื่อเปรียบเทียบกับโรงงานทั่วไปในสมัยนั้นปรากฏว่าทางโรงงานของชาวตะวันตกต้องใช้แรงงานจำนวนมากถึงประมาณ 3,000 คน และแรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานชาวจีน (หจข., ร.5 กษ. 12.3/1, ร.ศ.119)

กล่าวได้ว่าการเพิ่มประชากรในเมืองนครชัยศรี ส่วนหนึ่งเป็นการอพยพของกลุ่มประชากรที่มาจากภายนอก กลุ่มที่สำคัญก็คือ ชาวจีนที่อพยพเข้ามาเป็นแรงงานในการผลิตน้ำตาลทราย ในพ.ศ.2441 มีชาวจีนตั้งบ้านเรือนทำไร่ไถ้อ้อย และน้ำตาลทรายอยู่หลายร้อยคน (หจข., ร.5 ม.2. 14/60, ร.ศ.115) ซึ่งนับว่าเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีจำนวนมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับเขตอื่นๆของกลุ่มแม่น้ำท่าจีน แต่ในสมัยต่อมาชาวจีนเหล่านี้ได้เป็นกลุ่มที่มีบทบาททางเศรษฐกิจมากที่สุด

การประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต

ชาวจีนที่อพยพเข้ามาในบริเวณเมืองนครชัยศรีนี้ นับว่าเป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจสมัยนั้นมากตั้งแต่เป็นเจ้าของกิจการที่เรียกว่า “หลงจู๊โรงหีบน้ำตาล” (กาญจนา นาคพันธ์ 2515 : 87) ชาวจีนกลุ่มนี้มีการสะสมทุนจนเพียงพอสามารถดำเนินธุรกิจส่วนตัวได้ ที่เห็นได้ชัด คือ การจัดตั้งโรงงานของพระภิกษุสมบัติบริบูรณ์ที่เมืองนครชัยศรี พระภิกษุสมบัติบริบูรณ์ เดิมชื่อ เจ้าวิทย์ (ต้นสกุลพิศาลบุตร) เคยเป็นนายอากรผูกขาดภาษีฝิ่นและสุราในกลุ่มแม่น้ำท่าจีน (สิริลักษณ์ สักดิ์เกรียงไกร 2523 : 81-82)

ในสมัยรัชกาลที่ 4 มีการขุดคลองเจดีย์บูชา จากแม่น้ำนครชัยศรีสู่ตัวเมืองนครปฐม ซึ่งเป็นประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมน้ำตาลทรายในการขนอ้อยและน้ำตาลทรายเข้ากรุงเทพฯ ต่อมา มีการสร้างทางรถไฟเชื่อมกรุงเทพฯ และนครปฐม ส่งผลให้การค้าขายบริเวณแม่น้ำท่าจีน โดยเฉพาะเมืองนครชัยศรีเพิ่มความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากการเดินทางสะดวกและรวดเร็วขึ้น ตลาดที่อยู่ปากคลองเจดีย์บูชาหรือตลาดคันสน จึงเป็นตลาดที่สำคัญของจังหวัด เป็นแหล่งจำหน่ายสินค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งพวกผักผลไม้ต่างๆ ที่รับมาจากตลาดนครปฐมเพื่อจำหน่ายแก่ชาวบ้านที่อยู่ในละแวกใกล้เคียง สินค้าที่ผลิตในอำเภอนครชัยศรีเองและเป็นสินค้าที่มีชื่อเสียง คือ ผ้าด้ายอมมะเกลือ นครชัยศรี เป็นสินค้าที่ดึงดูดให้ผู้คนจากท้องถิ่นห่างไกลเดินทางเข้ามาซื้อสินค้าที่ตลาดแห่งนี้ เช่น มาจากอยุธยา สิงห์บุรี ลพบุรี ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา นนทบุรี ฯลฯ พ่อค้าแม่ค้าที่เข้ามาซื้อผ้าด้ายที่ตลาดนี้เข้ามาจากที่ไกลๆ และกลับบ้านในวันเดียวกันไม่ได้ ก็จะต้องค้างคืนกับเจ้าของร้านค้าที่ตนเป็นขาประจำ เมื่อผ้าโพกเข้ามาเป็นที่นิยมมากขึ้น (กล่าวได้ว่านิยมกันทั่วประเทศ) ผ้าด้ายอมมะเกลือจึงหมดความหมายลงไม่เป็นที่นิยม จนโรงงานด้อมมะเกลือที่นครชัยศรีต้องปิดกิจการลงพร้อมๆ กันนี้ โรงงานทอผ้าไหมได้เข้ามาตั้งในเขตนครชัยศรีด้วย จึงทำให้พ่อค้าและแม่ค้าไม่เดินทางมาเพื่อซื้อสินค้าผ้าจากตลาดคันสนอีกต่อไป (นิวัฒน์ จิมพาลี 2536 : 33-34)

จากการสัมภาษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮาวไต้ ในเรื่องการประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตของชาวจีนสมัยเริ่มแรก พบว่า “ชาวจีนที่อพยพเข้ามาเมื่อแรกเริ่มนั้น ไม่มีญาติพี่น้อง ตอนแรกจะมาเป็นจับกังเอาค่าแรง รับจ้างแบกข้าวสาร เช่น สาลี ข้าวพวกพืชไร่ ซ้อๆ ขาย ๆ แลกเปลี่ยนกันระหว่างพืชไร่ พืชผล ต่อมาก็ค้าขายของชำเครื่องอุปโภคบริโภค ซึ่งสมัยก่อนเครื่องอุปโภคบริโภคก็มีหม้อ มีไห มีเตา กะทะ ตะหลิว นครปฐมจะมีโรงงานที่ทอผ้าป่าน ผ้าด้าย อยู่แถวตลาดเก่า (ซอย 2 หรือเทศา 2 ในปัจจุบัน) และแถวซอย 6 มีโรงงานทั้งทอและย้อมผ้าด้าย เป็นของคนจีน เรียกว่า โรงงานผ้าด้าย หรือโรงงานลงคราม จากซอย 2 จนถึงนครชัยศรี และสามพราน ในช่วงที่ซุกที่สุดเดี๋ยวนี้มีไม่ต่ำกว่า 100 แห่ง เป็นโรงงานย้อมผ้าด้ายทั้งหมด แล้วก็ทอผ้าฝ้าย เพื่อขายให้ชาวนา

ชาวนาในนครปฐม โดยส่งทางเรือ มีคุณภาพดีเรียกได้ว่าที่หนึ่ง จึงเกิดคำพังเพยขึ้นมาว่า “ส้มโอหวาน ข้าวสารขาว ลูกสาวงาม ผ้าคำดี” คำพังเพยนี้เกิดขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ.2500 นี้เอง ซึ่งเดิมไม่มี โดยที่ลูกสาวสาวนั้นมาจากตำบลหนึ่งในอำเภอสามพราน ประกาศได้นางสาวไทย คือนางสาวอุทัยวรรณ เทพธิดา ส้มโอหวานมาจากนครชัยศรี ส่วนข้าวสารสมัยก่อนนั้นเคยชนะการประกวดข้าวได้ที่หนึ่งในประเทศไทย ก็ข้าวปิ่นแก้ว ”

“กิจการค้าของนครปฐมก็มาจากของชาวจีน เริ่มแรกเป็นคนที่จีนทำ เพราะอาชีพค้าขายผ้าคำทอผ้า เป็นอาชีพที่สืบทอดมาแต่สมัยอยู่เมืองจีน นอกจากนี้ ยังมีกิจการขนส่ง ที่มีเจ้าแก้วเป็นคนจีน หลังจากนั้นประมาณ 15-20 ปีต่อมา ถึงจะมีคนไทยเข้าไปแทรกแซงกิจการขนส่ง ไม่ว่าจะรถเหล็ก รถโดยสารรถเหล็ก ขณะนั้นนครปฐมเป็นจังหวัดที่มีรถบรรทุกขนาดใหญ่มากที่สุดในหลายหมื่นคัน เช่น บริษัทอรรถธรรม กิจการรถประจำทางมีทั้งคนไทยคนจีนปนกัน เริ่มแรกก็เป็นคนจีน หรือเจ้าของโรงแรมแห่งแรกในนครปฐมก็เป็นคนจีน ชื่อโรงแรมลิ้มเต้าพัน สมัยแรกเป็นอาคารไม้ หลังคากระเบื้องมุงสังกะสี ต่อมาเมื่อ 4-5 แห่งก็เป็นของคนจีน เพิ่งจะมีคนไทยเข้ามาประมาณ 15 ปีมานี้เอง แต่เด่นที่สุดเห็นจะเป็นกิจการค้าผ้า คำทอผ้าป่าน และเลี้ยงหมู ในตอนแรกเป็นการเลี้ยงในครอบครัว ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา จึงมีการเลี้ยงเป็นฟาร์มหมูขนาดใหญ่ มีจำนวนนับหลายล้านตัวในนครปฐม ปัจจุบันเจ้าของมีทั้งคนจีนคนไทยปะปนกัน รวมทั้งไก่ด้วย” (จากการสัมภาษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนอาวุโส)

สรุปได้ว่าบริเวณลุ่มแม่น้ำท่าจีนเมืองนครชัยศรี เป็นบริเวณแรกที่มีการขยายตัวทางการค้า เพราะนอกจากตลาดริมแม่น้ำแล้ว ปรากฏว่ามีการขยายตัวทางเศรษฐกิจ โดยมีการขยายตลาดตามชุมชนย่อยๆ บริเวณอื่นๆ เพิ่มขึ้น มีการเกิดชุมชนระดับหมู่บ้าน ชาวจีนที่พอมือทุนอยู่บ้างก็หันไปประกอบการค้าขายหรือทำธุรกิจอื่นๆ ภายในท้องถิ่นมากขึ้น สภาพการค้าขายของท้องถิ่นได้เจริญเติบโตขึ้นตามลำดับ

จากรายงานการตรวจราชการของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพยืนยันว่า การค้าขายในลุ่มแม่น้ำท่าจีนเมื่อ พ.ศ.2441 ขยายตัวเพิ่มขึ้นกว่าสิบปีก่อน (ประมาณ พ.ศ. 2451) ประมาณสามเท่า (หอจ.ร.5 ม.2.14/9) และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจนี้ ไม่ได้จำกัดบริเวณอยู่เฉพาะลุ่มแม่น้ำท่าจีนเท่านั้น แต่ความเจริญทางการค้ายังกระจายออกไปสู่บริเวณอื่นๆ เช่น ตลาดบริเวณพระปฐมเจดีย์ บริเวณนี้แต่เดิมไม่มีสภาพเป็นตลาดแต่อย่างใด เมื่อมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจในลุ่มแม่น้ำท่าจีนตั้งแต่ พ.ศ.2398 เป็นต้นมา ตลาดพระปฐมเจดีย์ได้เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วจนกลายเป็นตลาดที่สำคัญของหัวเมืองในเวลาต่อมา จากรายงานการตรวจราชการของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพเมื่อ พ.ศ.2441 ได้กล่าวถึงสภาพตลาดพระปฐมเจดีย์ ตอนหนึ่งว่า

“.....ตลาดพระปฐมเจดีย์นี้ตั้งอยู่ 2 ฟากคลองเจดีย์บูชา ตั้งแต่บริเวณวัดพระปฐม ตลอดลงไปยาวตามลำคลองประมาณ 10 เส้น ปลูกเป็นโรงหลังคามุงจาก เครื่องผูกข้าง เครื่องสับข้าง ผังละ 2 แถว มีทางเดินกว้างประมาณ 4 ศอก มีทั้งโรงบ่อนและโรงสุรา ตลาดของสดเบ็ดเสร็จอยู่ในนั้น นับว่าเป็นตลาดสำคัญในหัวเมืองแห่งหนึ่ง เหตุว่าเป็นที่มีการค้าขายมาก ส่งสินค้าที่จำหน่ายออกจากพระปฐมเจดีย์ไปจำหน่ายในกรุงเทพฯและหัวเมืองอื่นๆนั้น ที่เป็นสินค้าใหญ่ คือ ข้าวเปลือก ข้าวสาร ข้าวโหด น้ำตาลทราย น้ำอ้อย ยาสูบ และผักผลไม้ต่างๆ คือ คราม มะเกลือ หน่อไม้ น้อยหน่า ฝรั่ง เตือก มัน กส้วย และอื่นๆ ส่วนสินค้าซึ่งพามาแต่กรุงเทพฯและที่อื่นๆจำหน่ายในที่นี้คือ เครื่องทองเหลือง ทองขาว ผ้าพรรณนุ่งห่ม และผักผลไม้ เครื่องบริโภค คือ พลุ ทูเรียน มังคุด มะพร้าว เป็นต้นมีเรือใหญ่น้อยหลายร้อยลำ รับสินค้าแต่กรุงเทพฯและที่อื่นๆมาจำหน่ายแก่พวกที่ตั้งร้านอยู่ในตลาดรับไว้ขายแก่ชาวบ้านนอก ถึงเวลาเช้าพวกชาวบ้านนอกต่างหอบหามบันทุกสินค้าเข้ามาตั้งขายที่ลานพระปฐมเจดีย์และตามบริเวณตลาด พวกชาวเรือพากันไปว่าซื้อ เมื่อตกลงราคาแล้วก็ขนส่งลงเรือที่ริมตลาดนั้นบ้าง (บริเวณ) ท่าสมมาบ้าง ตามเรือเล็กเรือใหญ่ที่จะขึ้นไปได้ก็มีเพียงใด พวกชาวบ้านนอกขายของได้แล้วพอใจ ต้องการสิ่งใดก็เที่ยวซื้อหาตามร้านในตลาดหอบหามพากลับออกไปบ้านเป็นประเพณี ดังนี้ เวลาเช้าทุกคนหนาแน่นกันตั้งตลอดตลาดประมาณได้หลายพันคนทุกๆวัน” (หอช., ร.5 ม.2, 14/61, 5.ศ.117) ด้วยความสำคัญของอำเภอพระปฐมเจดีย์ทั้งในด้านการปกครองและเศรษฐกิจที่เหนือกว่าอำเภออื่นๆในเขตเมืองนครชัยศรี ในเวลาต่อมาพ.ศ.2456 จึงย้ายศูนย์กลางการปกครองมายังบริเวณองค์พระปฐมเจดีย์ เมืองนครชัยศรี จึงลดฐานะเป็นเพียงอำเภอขึ้นกับเมืองนครปฐมคราบบจนปัจจุบัน

สภาพสังคมในตลาดนครปฐมเมื่อ 50-60 ปีที่ผ่านมา จากคำบอกเล่าของชาวไทยเชื้อสายจีน อาวุโสคนหนึ่งได้เล่าว่า “เมื่อเข้าไปในตลาดเช้าจะมีแต่ภาษาจีน จีนแต่จิวทั้งตลาดเลย ถ้าใครพูดภาษาจีนแต่จิวไม่ได้ เรียกว่าเข้าตลาดไม่ได้ ในวงสังคมใหญ่ ๆ ย้อนหลังไปประมาณ 50-60 ปี ไม่ว่าจะแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ งานเปิดโรงสี งานไหว้เจ้า ตามศาลเจ้าต่าง ๆ ถ้าพูดภาษาจีนไม่ได้แทบจะไม่ต้องเข้าไปเลย เพราะไม่มีใครพูดภาษาไทยกัน เพราะฉะนั้นภาษาจีนจึงรุนแรง แทรกซึมไปยังคนไทย โรงเรียนจีนในตลาดเฉพาะในอำเภอเมืองมีประมาณ 5 แห่ง ที่ตั้งเป็นทางการแล้วแต่เลิกไปตั้งแต่ ปี 2497 แต่ขณะนี้ก็ยังพอมีอยู่ที่เป็นทางการ 1 แห่ง แล้วโรงเรียนจีนมีทุกอำเภอสอนภาษาแต่จิวไม่ใช่ภาษาแมนดาริน”

ในปลายรัชกาลที่ 4 - 5 สังคมและเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไป กิจกรรมอุตสาหกรรมน้ำตาลได้ลดความสำคัญลง อันเนื่องด้วยการแข่งขันกับตลาดโลก คนไทยส่วนใหญ่จึงหันไปปลูกข้าวกันมากขึ้น มีการแบ่งอาชีพตามกลุ่มเชื้อชาติจึงมีความชัดเจนมากขึ้น คือ คนไทยพอใจกับการขยายพื้นที่เพาะปลูกข้าว จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ชาวจีนเข้ามามีบทบาทในการค้าอย่างกว้างขวาง

ประกอบกับเป็นช่วงที่การค้าเสรีค่อยๆขยายตัวขึ้นตามลำดับ กรรมกรจีนจึงพากันกลับไปทำงานที่โรงสีข้าว ซึ่งมีสภาพการจ้างและค่าจ้างที่ดีกว่า (พรรณี ฉัตรพลรักษ์ และคณะ 2529 : 113) ชาวจีนที่พอจะมีฐานะทางการเงินได้เข้ามาจับบทบาทโดยทำหน้าที่เป็นพ่อค้าคนกลางในท้องถิ่น เช่น รับซื้อข้าวจากชาวนาถึงหมู่บ้าน จึงก่อให้เกิดการขยายตัวในการผลิตและค้าข้าวในกลุ่มแม่น้ำท่าจีน

การค้าของชาวจีนแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ คือ เป็นพ่อค้าขายสินค้าเบ็ดเตล็ด พ่อค้าข้าวรายใหญ่ และพ่อค้าแลกข้าว พ่อค้าชาวจีนที่ส่งออกข้าวส่วนใหญ่ เป็นพ่อค้าที่มีฐานะการเงินดี ส่วนพ่อค้าแลกข้าวเป็นชาวจีนที่มีทุนน้อยกว่าสองประเภทแรก พ่อค้าประเภทนี้นำสินค้าเบ็ดเตล็ด เช่น เสื้อผ้า เครื่องบริโภคไปแลกข้าวกับชาวนา แล้วนำมาขายพ่อค้ารายใหญ่อีกต่อหนึ่ง ธุรกิจการค้าขายของชาวจีนในกลุ่มแม่น้ำท่าจีนเป็นธุรกิจที่ได้กำไรสูง เพราะพ่อค้าเป็นผู้กำหนดราคาสินค้าเองตามใจชอบ ชาวนาไม่มีโอกาสทราบการเคลื่อนไหวของราคาสินค้าในตลาดแต่อย่างใด พ่อค้าชาวจีนบางคนเมื่อมีเงินมากจะออกเงินให้ชาวนากู้ด้วย (มณฑล สง แฉวทอง 2527 : 131)

การที่คนจีนเข้ามาจับบทบาทในการเป็นผู้ประกอบการค้าขายนั้น พบว่ามีบทบาทสำคัญต่อการขยายตัวของการค้าขายภายในท้องถิ่นเป็นอย่างมาก ตามตลาดในชุมชนสำคัญ มีชาวจีนตั้งร้านค้าขายเป็นส่วนใหญ่ (หงซ., 5.5 ม.2.14/107 ร.ศ.122) การค้าข้าวตามลำน้ำท่าจีน ส่วนใหญ่พ่อค้าจีนจะเข้ามาจับบทบาทเป็นพ่อค้าคนกลางในการรับซื้อข้าวจากชาวนาไปส่งยังโรงสีในกรุงเทพมหานคร หรือแม้แต่พ่อค้าเรือเร่ซึ่งนำสินค้ามาแลกข้าวจากชาวนาก็มีชาวจีนรวมอยู่ด้วย ชาวจีนเป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญในการค้าขายเกือบทุกระดับในกลุ่มแม่น้ำท่าจีน ปรากฏว่าในพ.ศ.2445 มีชาวจีนตั้งบ้านเรือนทำการค้าขายอยู่ในบริเวณนี้ 41,000 คน คิดเป็นร้อยละ 14.19 ของประชากรทั้งหมดในกลุ่มแม่น้ำท่าจีน (หงซ., 5.5 กษ.10/1 ร.ศ.121) สำหรับกลุ่มชาวจีนที่ยังไม่มีฐานะนั้น บางส่วนได้กระจัดกระจายอยู่ตามที่ต่างๆ โดยแสวงหาพื้นที่ที่คนไทยไม่ได้ทำนา เนื่องจากประสบปัญหาน้ำท่วมหรือพ้นจากเวลาที่เหมาะสมแก่การทำนาแล้ว คนจีนที่เข้ามาอยู่จึงใช้พื้นที่ส่วนนี้เป็นที่ปลูกพืชผักในฤดูแล้ง เช่น มะเขือ ถั่วฝักยาว เป็นต้น อย่างเช่น บริเวณตำบลบางแก้วฟ้า จังหวัดนครปฐม (นิวัฒน์ นิคมพาลี 2536 : 21) ทั้งนี้เพราะคนจีนไม่ได้ยึดติดอยู่กับการทำนาปลูกข้าวเป็นอาชีพหลักแต่เพียงอย่างเดียวเหมือนคนไทย ด้วยเหตุนี้จึงทำให้คนไทยเราได้รู้จักกับผักของคนจีนเป็นอันมาก เช่น ผักกาดจีน ผักกาดเขียว ผักกาดขาว ผักบุ้งจีน ผักกะหล่ำปลี ผักกะหล่ำดอก ตลอดจนอาหารจีนที่ทำจากผักต่างๆ เช่น เกี่ยมไฉ่ จีบไฉ่ เต้าเจี้ยว เต้าหู้ คังหุน (กุ้งเส้น) เป็นต้น พันธุ์ผักต่างๆเหล่านี้ได้มาจากเมืองจีน โดยคนจีนที่เดินทางเรือค้าขายเอามาขายให้ที่พันธุ์ (ส.สุคนธาภิรมย์ : 85)

กลุ่มของคนจีนที่ทยอยกันเข้ามาและแทรกตัวอยู่อาศัยในชุมชนต่าง ๆ นั้น จะอยู่ในชุมชนใหญ่ๆ ที่เหมาะแก่การค้าขายอย่างบ้านห้วยพลู บ้านท่านา บ้านตลาดคันสน บ้านวัดจรัลราช เป็นต้น (นิวัฒน์ ฉิมพาลี 2536 : 36) บริเวณนี้จะมีร้านค้าอยู่หนาแน่น และเกือบทั้งหมดจะประกอบด้วยร้านค้าคนจีนหรือลูกผสมจีนกับคนในท้องถิ่น ขายสินค้าไม่ว่าจะเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทำด้วยเหล็ก เสื้อผ้า ถ้วยชาม น้ำตาลทราย ผลไม้ พืชผักจำพวกผักกาด ผักคะน้า กะหล่ำปลี ฯลฯ เนื้อสัตว์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อหมู ซึ่งฆ่าและขายโดยคนจีน ตลาดเหล่านี้ยังทำหน้าที่รวบรวมสินค้าทั้งเพื่อส่งไปขายต่อที่ตลาดเมืองนครปฐม และขายย่อยให้แก่ชาวบ้านจากหมู่บ้านต่างๆ ที่เข้ามาซื้อ โดยที่สินค้าเหล่านี้จะมาจากแหล่งต่างๆ กัน เช่น มันเทศจากเกาะแรด ลำพญา ในเขตอำเภอบางเลน ปลาจากคลองบางระกำ คลองบางพระ คลองสวีชาติ คลองนราภิรมย์ เป็นต้น (นิวัฒน์ ฉิมพาลี 2536 : 38)

กล่าวได้ว่า ชาวจีนที่ได้เคลื่อนย้ายเข้ามาในบริเวณเมืองนครชัยศรีในลอนแรก ส่วนมากจะเข้ามาทำอาชีพต่างๆ ไปก่อน เช่น กุ๊ย แรงงาน ท่านา ท่าไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ ค้าขายเล็กๆ น้อยๆ (การค้าแลกเปลี่ยน) ขายกล้วยเตี๋ย กาแฟ โอเลี้ยง เป็นต้น ต่อมาเมื่อมีการเก็บหอมรอมริบมากขึ้น จึงเลื่อนเป็นพ่อค้าคนกลางระดับสูงขึ้น เป็นเจ้าของกิจการโรงสี โรงบ่อน (ถั่ว ไข่ หอย โรงตีไก่ ปลา) มีโอกาสเป็นเจ้าภาษีนาอากร (ในกรณีนี้จะได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นขุนนางด้วย) และเป็นเจ้าของตลาดและการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในระดับหมู่บ้าน (โดยการแทรกตัวเข้ามาเป็นพ่อค้าแลกเปลี่ยนหรือพ่อค้าคนกลาง) ระดับชุมชน (ชุมชนที่ขยายตัวเป็นแหล่งตลาด) และระดับเมืองในบริเวณแถบนี้ (สุภาภรณ์ จินตมณีโรจน์ 2532 : 138) อย่างไรก็ตามคนจีนเมื่อเข้ามาอยู่ในชุมชน ก็มักจะแต่งงานกับผู้หญิงในหมู่บ้าน และการที่คนจีนเข้ามาอยู่ในชุมชนเป็นจำนวนมาก ทำให้มีการตั้งศาลเจ้าแบบจีนและสมาคมจีน เพื่อทำหน้าที่ทางการกุศลต่างๆ นอกจากการค้าขายแล้ว คนจีนยังมีบทบาทที่สำคัญในเรื่องอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมโรงสีข้าวและอุตสาหกรรมย้อมผ้าด้ายเกลือ เป็นต้น ในชุมชนบางแห่งที่เหมาะสมแก่การทำสวนผัก เช่น ที่ชุมชนบางแก้วท่า สระสี่เหลี่ยม อำเภอดอนตูม อำเภอบางเลน ในท้องที่เหล่านี้มักเป็นที่ดอนเหมาะแก่การปลูกพืชผักมากกว่าท่านา คนจีนมักจะเข้าไปทำสวนผัก ในขณะที่คนไทยเกือบทั้งหมดล้วนแต่ทำนา (นิวัฒน์ ฉิมพาลี 2536 : 138)

“คนจีนรุ่นแรกที่เข้ามา ได้สร้างฐานะไว้พอสมควร คนจีนที่มาทีหลังเมื่อเข้ามา ก็เอาแบบอย่าง คนจีนบางคนก็อุปการะคนจีนด้วยกัน ที่แรกก็กวาดบ้าน ถูบ้าน อะไรก็ได้ทุกอย่าง พอเก่งแล้วก็แยกออกไป เป็นหลาย ๆ อาชีพ คือบางอาชีพก็อยู่ที่ตลาด ทำกิจการค้าขายเล็กๆ น้อย ๆ อย่างเช่น ขายรำข้าว ขายของชำ บางพวกก็แบ่งไปทำสวน เลี้ยงเป็ด เลี้ยงสุกร อะไรพวกนี้ พอแบ่งไปที่นี้ คนจีนรู้สึกว่าการทำสวนปลูกผักอะไรนี้จะเก่งกว่าคนไทยมากสมัยก่อนโน้น คือสมัยที่ยังไม่มีวิทยุวิชา

ศาสตร์ ก็ใช้ปฏีธรรมชาติ ก็คงรู้ว่าปฏีธรรมชาติคืออะไร คนจีนก็นำมาใช้ก่อน คนไทยก็เลียนแบบ ซึ่งปัจจุบันคนไทยปลูกผักได้เก่งมาก เคี้ยวนี้คนจีนก็ไปทำอาชีพค้าขาย อย่างหมูก็เลี้ยงเป็นหมื่น ๆ ตัว บางคนมีอาชีพที่มีเรือใหญ่ๆ ซึ่งไปบรรทุกทุกข้าวความแม่น้ำนครชัยศรี แล้วก็บรรทุกสินค้าเข้ากรุงเทพฯ อยู่แถวซอย 7 นี้ เป็นท่าเรือบรรทุกสินค้าเข้ากรุงเทพฯ แล้วบรรทุกสินค้าจากกรุงเทพฯ มาขาย คือตั้งแต่นั้นก็พัฒนามาเรื่อยๆ นี่คือเรื่องราวเกี่ยวกับเศรษฐกิจของคนจีนในสมัยโบราณใน นครปฐม” (จากการสัมภาษณ์คนไทยเชื้อสายจีนอาวุโส)

สรุปได้ว่าการที่ชาวจีนเข้ามามีบทบาทสำคัญด้านการค้าขายในกลุ่มแม่น้ำท่าจีน เนื่องมาจาก เหตุผลสำคัญ 2 ประการคือ (มณฑล คงแฉวงทอง 2527 : 131)

1. กลุ่มแม่น้ำท่าจีนเป็นบริเวณที่มีชาวจีนอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานตั้งแต่สมัยต้นรัตนโกสินทร์ ในระยะนั้นเข้ามาเป็นแรงงานในการปลูกอ้อยและทำน้ำตาลทราย เมื่อมีการสะสมทุนมากขึ้น ก็ขยายไปประกอบอาชีพค้าขายทำธุรกิจอื่นๆ สมเด็จพระอมรินทราบรมราชินีได้กล่าวถึงวิถีการของชาวจีนอพยพที่เข้ามามีบทบาทในการค้าขายในประเทศไทยว่า “.....วิถีหากินของจีนนอกคามที่สังเกตมา เมื่อมาถึงก็เที่ยวรับจ้างเป็นลูกแรง ทำงานโดยลำพังตัว ทำงานหาเงินได้แล้วก็กลับออกไปเสียส่วนหนึ่ง บางคนหาเงินทุนในชั้นต้นได้ ก็จะทำมาหากินยี่ดียวคือไปในเมืองนี้ จึงเอาทุนนั้นไปแสวง (เส่ง) ร้านขายของ.....” (หจข., 5.5 ม.28.2/43, ร.ศ.128)

2. ความสะดวกของการคมนาคมภายในกลุ่มแม่น้ำท่าจีน เป็นส่วนหนึ่งที่จูงใจให้ชาวจีนอพยพเข้าไปทำการค้าขายในชุมชนชนบท แม่น้ำและลำคลองสายต่างๆจำนวนมากเป็นสิ่งที่เอื้ออำนวยต่อการเดินทางไปประกอบอาชีพ

ชาวจีนเป็นชนกลุ่มเดียวที่เข้ากับชนกลุ่มอื่นได้โดยไม่ทะเลาะขัดแย้งกับใคร อาจเป็นเพราะชาวจีนปรับตัวเก่ง และชาวจีนเป็นกลุ่มที่มีฐานะเศรษฐกิจค่อนข้างดีในสังคม ชนกลุ่มอื่นมักยอมรับในการชนทำมาหากินจึงไม่รังเกียจที่จะเกี่ยวดองด้วย (สุภาภรณ์ จินดาภิโรจน์ 2532 :140) แต่ก็ยังมีบ้างเหมือนกันที่ชาวจีนในสมัยก่อนมักจะถูกเอาเปรียบจากข้าราชการไทย อย่างเช่น คำบอกเล่าของชาวไทยเชื้อสายจีนอาวุโส ตอนหนึ่งว่า “เมื่อก่อนขายข้าวสารอยู่ๆ ผู้ว่าราชการจังหวัดนครปฐมมาถึง ก็ให้ลูกน้องมาซื้อข้าว ไม่ได้จ่ายเงิน แล้วบอกว่าให้ไปเก็บที่จวน เตี่ยผมไม่กล้าไปเก็บเงิน รู้สึกว่าเอาไปหลายลูก มีคนจีนหลายคนในนครปฐมที่เจอแบบนี้ พวกคนจีนถึงได้กลัว สมัยนั้นเวลาข้าราชการมาก็จะกลัวมาก แต่สมัยนี้รู้สึกว่ามีแล้ว” ในปัจจุบันชาวจีนได้ผสมกลมกลืนกับคนไทยมีลูกหลานและได้อิทธิพลชาติไทยไปหมดแล้ว

บทบาท กลยุทธ์และแนวทางในการดำเนินธุรกิจของคนไทยเชื้อสายจีนในจังหวัด นครปฐม

ครั้งแรกที่คนจีนเข้ามาตั้งหลักแหล่งตามบริเวณต่าง ๆ ในประเทศไทย ก็เพื่อที่จะประกอบอาชีพ พอมีรายได้แล้วก็ส่งเงินกลับไปบ้านเกิดที่เมืองจีน แต่พอมาในสมัยโจวเอนไหลก็เริ่มเปลี่ยนแนวความคิด ทั้งนี้เพราะโจวเอนไหลได้พูดว่า คนจีนถ้าอยู่ที่ไหนควรจะรักประเทศที่อยู่นั้น เป็นที่ตั้งอันดับหนึ่ง คนจีนที่อยู่เมืองจีนและที่อยู่ในเมืองไทยเปรียบเสมือนญาติกัน คนจีนต้องรักคนไทยให้เหมือนพี่น้อง นับแต่นั้นมาคนจีนก็คิดได้ จึงเริ่มซื้อที่ดิน เริ่มสร้างหลักฐานในเมืองไทย เริ่มตั้งกิจการมีธุรกิจเล็ก ๆ เป็นของตนเอง กล่าวได้ว่าคนจีนได้มีส่วนร่วมริเริ่มในการพัฒนาจังหวัด นครปฐมมากมายทีเดียว ดังเช่น กิจการรถสับล้อที่มีเป็นหมื่นคันก็ริเริ่มมาจากชาวจีน หรือคนไทยเชื้อสายจีน หรือกระทั่งรถโดยสารแม่ล่าว โรงแรม ส่วนมากก็จะเป็นคนไทยเชื้อสายจีนแทบทั้งนั้น นอกจากนี้ก็ยังมีโรงสี ซึ่งปัจจุบันในจังหวัดนครปฐม มีข้าวเปลือกไม่เพียงพอ แต่มีโรงสีมากที่สุด ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ซึ่งอาศัยข้าวเปลือกจากภาคอีสาน จากทางเหนือบ้าง อันนี้เป็นผลงานดีเด่นของชาวจีนที่อยู่ในนครปฐมที่พัฒนาโรงสีได้ดีมาก นอกจากนี้ก็มีโรงงานคอนกรีต โรงงานอลูมิเนียม และที่พัฒนาได้มากที่สุดขณะนี้คือ โรงแรมที่ใหญ่ที่สุดในภาคตะวันตก รวมทั้งโรงงานผลิตภัณฑ์ ฟาร์มหมู เป็นต้น (จากการสัมภาษณ์คนไทยเชื้อสายจีนอาวุโส)

จากความสำนึกของคนจีนรุ่นปู่ย่าดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้วนั้น จะพบว่าธุรกิจต่างๆทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ของจังหวัดนครปฐมในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นโรงสี โรงงานประกอบรถบรรทุก โรงงานฟอกย้อมผ้า ธุรกิจโรงแรม ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ ธุรกิจค้าปลีก ค้าส่ง ล้วนแต่มีเจ้าของกิจการเป็นคนไทยเชื้อสายจีนเกือบทั้งสิ้น จะเห็นได้ว่าคนไทยเชื้อสายจีนเหล่านี้เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดนครปฐมอย่างมาก ซึ่งกลยุทธ์และแนวทางในการดำเนินกิจการต่างๆส่วนมากจะได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษซึ่งเป็นรูปแบบการทำธุรกิจหรือการค้าแบบดั้งเดิม ผสมรวมกับกลยุทธ์และแนวทางในการดำเนินกิจการของตนเองที่ได้จากการเรียนรู้

ชาวจีนโพ้นทะเลที่อพยพเข้ามาสู่ประเทศไทยในระยะแรก จะเข้ามาแบบเสื่อผืนหมอนใบ ทำงานได้ทุกประเภท ครั้งแรกๆขอให้อ้อมท้องไว้ก่อน ต่อมาก็ค่อยๆสะสมเงินทองไว้เพื่อคั้งตัว จากการทำงานอย่างหนักทุกอย่าง รู้จักอดออม มีธัยสต์ และการช่วยเหลือระหว่างคนจีนด้วยกัน ทำให้ชาวจีนในรุ่นต่อมาสามารถลืมตาอ้าปากได้ มีฐานะดีขึ้น ชาวจีนโพ้นทะเลรุ่นแรกๆแม้ว่าจะเป็นชาวจีนที่ไม่มีทักษะทางวิชาชีพและไม่ค่อยมีความรู้ มีแค่แรงกายและความเฉลียวฉลาดเท่านั้น แต่สามารถที่จะพัฒนาและยกระดับฐานะของตนเองจากชนชั้นกรรมกรหรือถูกจ้างขึ้นมาเป็นที่ยอมรับ

และเป็นที่น่าพอใจต่อตาของคนในจังหวัดได้ ซึ่งรูปแบบของการดำเนินชีวิตที่ทำให้คนจีนรุ่นปู่ย่า
ประสบความสำเร็จในชีวิต ส่วนหนึ่ง คือ รูปแบบของการทำธุรกิจหรือการค้าที่มีการเติบโตต่อกัน
มาตั้งแต่บรรพบุรุษ ซึ่งรูปแบบการค้าดังกล่าวจะเน้นตัวบุคคลมากกว่าระบบและหลักการ เน้น
ความสามารถของบุคคลมากกว่าตำแหน่งหน้าที่ของบุคคล มีการจัดองค์กรของธุรกิจเป็นแบบ
เจ้าแก่-หลงจู้-เจ้าโกย-ลูกจ้าง วิธีการทำงานจะเน้นความเชื่อมั่นในตัวบุคคลมากกว่าเอกสารทางการค้า
นั่นคือ ยึดหลักความซื่อสัตย์สุจริตตรงไปตรงมา ธุรกิจของชาวจีนจะใหญ่เล็กขึ้นอยู่กับขนาดของ
ครอบครัว เพราะชาวจีนนิยมจ้างญาติมิตรที่เป็นชาวจีนมาทำการค้าร่วมกันมากกว่าจ้างชาวไทย
บุคคลพวกแรกที่จะถูกมองให้มาช่วยงาน คือ ญาติพี่น้องที่ใกล้ชิด ถัดออกไปเป็นญาติพี่น้องห่างๆ
หลังจากนั้นจึงจะพิจารณาบุคคลที่จะพูดภาษามือเดียวกันกับเจ้าของกิจการ ในกรณีที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยง
ได้จึงจะยอมจ้างคนไทย (บำรุง สุขพรรณ 2524 : 25) สมาชิกในครอบครัวไม่ว่าจะเป็นภรรยา
บุตร ญาติ ล้วนแต่เป็นสมาชิกหรือลูกจ้างของธุรกิจ โดยมีพ่อบ้านหรือหัวหน้าครอบครัวเป็นเจ้าของ
ของกิจการ ธุรกิจครอบครัวแบบนี้เสียค่าใช้จ่ายต่ำ จึงสามารถแข่งขันกับพ่อค้าชาวอื่นได้ และยัง
รู้จักที่จะติดต่อคบหากับคนในรัฐบาลที่มีตำแหน่งสูงๆที่สามารถเอื้ออำนวยให้การค้าขายของคน
เองสะดวกมากขึ้น

จากการสัมภาษณ์นักธุรกิจผู้มีบทบาททางเศรษฐกิจของจังหวัดนครปฐมรวมทั้งข้อเขียน
บทความต่างๆ สามารถสรุปปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้คนจีนรุ่นก่อนเข้ามามีอิทธิพลทางเศรษฐกิจของ
จังหวัดนครปฐมได้ ดังนี้

1. ชาวจีนส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพที่ชาวไทยไม่ต้องการทำและไม่มีความชำนาญ คือ
อาชีพพ่อค้า กรรมการสร้างถนน ทางรถไฟ ขุดคลอง งานช่างต่างๆ เนื่องจากคนไทยสมัยก่อนชอบ
เป็นขุนนางหรือรับราชการ เพราะถือว่าเป็นงานที่มีเกียรติ มีศรัทธาบรรดาศักดิ์ มีอภิสิทธิ์ต่างๆมี
คำพังเพยว่า “สิบพ่อค้าไม่เท่าหนึ่งพระยาเลี้ยง” (วิชนีวรรณ ฉาวรจิตต์ 2517 : 290 อ้างถึงใน บำรุง
สุขพรรณ 2524 : 23)

2. คนจีนเป็นคนขยันขันแข็ง อดทน รู้จักค่อยทำค่อยไป และเพื่อความอยู่รอดของตนเอง
และครอบครัวที่อยู่ในประเทศจีน จึงยอมกัดฟันทำงานทุกอย่างโดยไม่เลือกงานเพื่อความเจริญ
รุ่งเรืองในชีวิต คนจีนมักจะเริ่มต้นกิจการของคนจากเล็กๆก่อนจึงขยายไปสู่กิจการที่ใหญ่โต ขณะที่
คนไทยมักจะเริ่มต้นกิจการค้าขนาดใหญ่ก่อน แล้วจึงค่อยลดลงมาเมื่อไม่สามารถดำเนินกิจการ
ต่อไปได้

3. คนจีนมีความคล่องแคล่ว สุภาพอ่อนน้อมต่อลูกค้า และมีความซื่อสัตย์ซื่อตรงต่อกัน ในระหว่างพ่อค้าคนจีนซึ่งทำการติดต่อกัน

4. คนจีนมีไหวพริบและความรอบรู้ในสถานการณ์ทางการค้าซึ่งเต็มไปด้วยความเคลื่อนไหวอย่างเต็มที่แม้ว่าบางคนจะไม่ค่อยมีความรู้ก็ตาม

5. ผลจากการอพยพพลัดพรากจากบ้านเมืองทำให้บรรดาคนจีนรักใคร่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งการช่วยเหลือซึ่งกันและกันถือเป็นส่วนหนึ่งของประเพณีที่สืบทอดกันมาของชาวจีน การรวมกลุ่มกันของชาวจีนส่วนหนึ่งเพื่อผลประโยชน์ต่อความก้าวหน้าในทางเศรษฐกิจ จึงมีการรวมกลุ่มกันตั้งเป็นสมาคม เพื่อให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางเศรษฐกิจ และเป็นหน่วยงานกลางระหว่างพ่อค้าเอกชนกับรัฐบาลในการต่อสู้ทางกฎหมายเพื่อผลประโยชน์ของคนจีน

อย่างไรก็ตาม “ไม่ควรมองข้ามเรื่องคำอบรมสั่งสอนของชาวจีนสมัยบรรพบุรุษ เพราะมีส่วนอย่างมากในการหล่อหลอมให้ชาวจีนรุ่นแรกมีการดำเนินธุรกิจที่ประสบผลสำเร็จ สามารถสะสมเงินทุนมาให้รุ่นลูกหลานในปัจจุบัน ดังคำสัมภาษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนอาวุโส คนหนึ่ง ความว่า “ต้องการให้ลูกตัวอย่างจากพ่อ คือส่วนใหญ่ชาวจีนจะสอนเน้นไปในทางซื่อสัตย์ ไม่โกง แล้วก็ขยันขันแข็ง แล้วก็ประหยัด นี่คือหัวใจของคนจีน หัวใจประหยัดของคนจีน มีหลักอยู่ว่า ไม่ใช่เก็บเงินไว้ใช้เมื่อแก่ และไม่ได้หวังว่าเก็บไว้กินเมื่อแก่ แต่ต้องการตกถึงลูก เหมือนที่คนจีนคิดถึงเรื่องของการสืบตระกูล โดยคิดว่าเหลือเงินให้แก่ลูก ลูกก็จะทำบุญสุนทานไปให้ตัวเองซึ่งอยู่บนสวรรค์ ดังนั้นคนจีนจึงได้ประหยัด เหลือเงินให้มากที่สุด” ซึ่งคุณสมบัติดังกล่าวนี้แตกต่างจากคนไทย ทั้งนี้เพราะคนไทยส่วนใหญ่มีอุปนิสัยบางอย่างที่เป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อความก้าวหน้าในการประกอบธุรกิจการค้า ไม่ว่าจะเป็นความรักสบาย ความเกียติ ความสุรุ่ยสุร่าย ความใจร้อน ทำให้การค้าขายและธุรกิจที่สำคัญต่างๆตกอยู่ในมือของคนจีน

ปัจจุบันการศึกษาทำให้คนไทยเชื้อสายจีนรุ่นใหม่มีโลกทัศน์ที่เปลี่ยนแปลงไป ไม่เห็นด้วยกับรูปแบบการค้าอย่างครอบคร้ว ต้องการรูปแบบการค้าที่ทันสมัย แม้ว่าจะยังคงช่วยเหลือพ่อแม่อุปถัมภ์ธุรกิจการค้าของครอบคร้วอยู่ก็ตาม แต่ก็ต้องการปรับเปลี่ยนรูปแบบของธุรกิจของครอบคร้วจากบริษัทที่ครอบคร้วที่ไม่มีการแข่งขันชัดเจน มาเป็นบริษัทสมัยใหม่ที่ไม่มีการยึดตัวบุคคล ดำเนินถึงระบบและหลักการ สามารถจ้างบุคคลที่มีความสามารถทุกเชื้อชาติเข้ามาทำงานร่วมกันได้ และเห็นว่าที่อยู่อาศัยควรแยกออกจากสถานประกอบการค้า

การขยายกิจการของคนจีนในสมัยก่อนเกิดจากการสะสมทุนที่ละเล็กละน้อยด้วยตัวเอง โดยไม่มีสถาบันการเงินเข้ามายุ่งเกี่ยว ซึ่งแตกต่างจากการขยายธุรกิจในปัจจุบันของคนไทยเชื้อสายจีนที่อาศัยสถาบันการเงินช่วย แต่ยังมีอาชีพมากมายที่สร้างขึ้นในจังหวัดเป็นพื้นฐานในการแลกเปลี่ยนหรือแสวงหาวิถีดำเนินกิจการใหม่ๆร่วมกันในธุรกิจประเภทเดียวกัน หรือธุรกิจที่พึ่งพาอาศัยกัน

ธุรกิจหรือกิจการต่างๆของจังหวัดนครปฐมเปลี่ยนแปลงจากในสมัยก่อนมาก จากเมืองการเกษตรมาเป็นธุรกิจอุตสาหกรรม มีการตั้งโรงเรียน โรงงานต่างๆมากมาย ซึ่งธุรกิจเหล่านี้ส่วนใหญ่มีเจ้าของเป็นคนไทยเชื้อสายจีนเกือบทั้งสิ้น ตัวแทนสมาคม องค์กร หรือผู้แทนของจังหวัดที่มีส่วนในการวางแผนพัฒนาจังหวัดก็เป็นคนไทยเชื้อสายจีนเกือบทั้งสิ้น ซึ่งบทบาทของชาวไทยเชื้อสายจีนเหล่านี้ มีพื้นฐานมาจากการตั้งตัว การดำเนินชีวิต การเก็บหอมรอมริบของคนจีนรุ่นปู่ย่า ซึ่งเริ่มต้นจากเสื่อผืนหมอนใบ คนไทยเชื้อสายจีนปัจจุบัน คือ รุ่นพ่อแม่ได้รับมรดกความสำเร็จเหล่านี้ และนำความสำเร็จนั้นมาสานต่อ งานกิจการใหญ่โตขึ้นกว่าเดิมมาก รูปแบบการดำเนินธุรกิจก็มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม คือ จากธุรกิจของครอบครัวมาเป็นบริษัทที่มีการร่วมลงทุนกับบุคคลภายนอกที่มีโชัญชาติสินทิ มีการกู้เงินจากธนาคารเพื่อขยายกิจการ และขอรับความช่วยเหลือจากบุคคลหรือหน่วยงานที่มีโชัญชาติสินทิ สำหรับคนไทยเชื้อสายจีนรุ่นลูกหลานนั้น จากกรรมสัมภาษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนอาวุโสเจ้าของกิจการต่างๆของจังหวัดนครปฐมซึ่งเป็นรุ่นพ่อแม่ จะเห็นว่าคนไทยเชื้อสายจีนรุ่นพ่อแม่มีความคาดหวังในการที่รุ่นลูกหลานจะเข้ามาสานต่อธุรกิจของครอบครัวน้อยมาก เนื่องจากเด็กรุ่นใหม่มีวิถีชีวิต มีการดำเนินชีวิตของตนเอง อันเนื่องมาจากการได้รับการศึกษาที่แตกต่างกัน ทำให้เด็กรุ่นใหม่มีความคิดและหนทางการดำเนินชีวิตที่แตกต่างจากรุ่นพ่อแม่ ซึ่งเติบโตขึ้นมาพร้อมกับการเริ่มสร้างธุรกิจของครอบครัวทำให้ได้สัมผัสความยากลำบาก ความสำเร็จ ความล้มเหลว ความก้าวหน้า ประสบการณ์ซึ่งไม่มีสอนในตำราเรียน เป็นการเรียนรู้ชีวิตจากความเป็นจริง ซึ่งแตกต่างจากเด็กรุ่นใหม่ที่ได้สัมผัสธุรกิจของครอบครัวในแง่ธุรกิจที่ประสบความสำเร็จแล้ว และเป็นธุรกิจที่มีรูปแบบของการบริหารงานที่สมบูรณ์เท่านั้น ประกอบกับการอบรมสั่งสอนเลี้ยงดูเด็กรุ่นใหม่มิได้เคร่งครัดหรือมีการบีบบังคับให้ลูกหลานต้องเข้าดำเนินงานในธุรกิจของครอบครัวมากเกินไป การเข้ามาดำเนินงานในธุรกิจของครอบครัวของรุ่นลูกหลานในปัจจุบัน จึงมาจากความต้องการและความสนใจส่วนบุคคลมากกว่าที่จะมีการบังคับจากรุ่นพ่อแม่ในลักษณะของความรับผิดชอบต่อธุรกิจของตระกูล ดังคำสัมภาษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนอาวุโส ซึ่งมีมุมมองต่อลูกหลานชาวจีนในปัจจุบันคนหนึ่งว่า “เด็กรุ่นใหม่ ๆ ปัจจุบันนี้ได้ถูกสังคมนิยมล้าสมัยไปหมดแล้ว วันนี้เราจะเห็นว่าพ่อแม่สอนเสียชีวิตมีร้อยล้าน แต่ลูก ๆ ไม่เกิน 5 ปี กินจนหมด ซึ่งก็มีแนวโน้มที่จะเป็นแบบนี้”

เมื่อคนไทยเชื้อสายจีนเหล่านี้ประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจแล้ว นอกเหนือจากการรวมตัวกันเพื่อประโยชน์ทางการค้า โดยการจัดตั้งเป็นกลุ่มสมาคมพ่อค้าแห่งจังหวัดนครปฐมซึ่งมีการบริหารงานในรูปของคณะกรรมการ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการดำเนินธุรกิจในจังหวัด ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือแก่ผู้ประกอบการที่แสวงหาความรู้เพิ่มเติม ซึ่งในการดำเนินงานปัจจุบันนับว่าประสบความสำเร็จไม่น้อยในการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดนครปฐม ยังมีการรวมตัวกันเป็นสมาคม มูลนิธิ เพื่อช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อน และบำเพ็ญประโยชน์ให้กับสังคมที่อาศัยอยู่ด้วย โดยมีการจัดตั้งสมาคมหรือมูลนิธิให้ความช่วยเหลือและทำประโยชน์ให้กับสาธารณะและประชาชนทั่วไป ทั้งด้านการศึกษา การสาธารณสุข เช่น ด้านการศึกษามีการตั้งโรงเรียนหอเอกวิทย์ (หัวเอี้ยะ) ซึ่งเป็นโรงเรียนจีนแห่งแรกในจังหวัดนครปฐม สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2444 เพื่อให้การศึกษาภาษาจีนแก่ลูกหลานของคนไทยเชื้อสายจีน และประชาชนทั่วไป ชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดนครปฐมนอกจากจะมีบทบาทต่อการพัฒนาจังหวัดนครปฐมในด้านเศรษฐกิจ สังคมแล้ว จะพบว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนได้เข้าไปมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาจังหวัดมากขึ้น โดยสงสมิครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นและจังหวัด เช่น นายสุนทร แก้วพิจิตร เป็นนายกเทศมนตรีคนปัจจุบันของจังหวัดนครปฐม นายสัมพันธ์ แก้วพิจิตร นายชาญชัย ปทุมรักษ์ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นต้น ทั้งนี้การเข้าร่วมในการปกครองท้องถิ่น ทำให้ชาวไทยเชื้อสายจีนเหล่านี้มีบทบาทในการกำหนดแผน และทิศทางพัฒนาจังหวัดได้

จากการสัมภาษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนอาวุโสถึงการเข้าร่วมสมาคม มูลนิธิ ได้รับคำตอบซึ่งตรงกันว่า “การช่วยเหลือสังคมจะได้รับความสบายใจมากกว่า ไม่ได้เกี่ยวกับการสืบทอดมรดก ไคฉวน สำคัญอยู่ที่ใจว่าต้องการจะช่วยเหลือคนอื่นบ้าง มูลนิธิ อภิบาลเจ้ามัน ไม่ได้มีประโยชน์เลย มีแต่เสียสละ เรียกว่าทำให้ไม่เหงา ทำบุญแล้วก็สบายใจ นอกจากนี้ยังอาจจะรวมพวกเดียวกัน มาสมาคมกัน การตั้งมูลนิธิ เป็นความเชื่อตั้งแต่สมัยโบราณว่าทำดีแล้วได้ดี เป็นความเชื่อที่ว่า ในการทำธุรกิจถึงแม้จะนิสัยดีก็ไม่ประสบความสำเร็จจะมีแต่การเจ็บป่วยหรือมีอะไรเกิดขึ้น ที่นี้คนที่ฐานะดี เขาจะช่วยเหลือชาวจีนด้วยกัน รายได้ก็ดีขึ้นตามกัน ปัจจุบันนอกจากจะช่วยคนแก่ คนเฒ่า คนยากจน คนที่ไม่มีที่อยู่อาศัยแล้ว ยังช่วยในด้านอภิปรัชญา อุตสาหกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ในการขึ้นทะเบียนพร้อมกับการส่งเสริมมิตรภาพ แก้วก็ช่วยจังหวัดในด้านการพัฒนาด้วย”